

Η μουσική πληροφόρηση στον ακαδημαϊκό χώρο, προτάσεις κοινωνικής στήριξης των μουσικών δημιουργών

Χαρίλαος Λαβράνος,¹ Πέτρος Κωσταγιόλας², Ιωσήφ Παπαδάτος¹

¹ Ιόνιο Πανεπιστήμιο, Τμήμα Μουσικών Σπουδών, lavranos@ionio.gr, josephrapadatos@yahoo.com

² Ιόνιο Πανεπιστήμιο, Τμήμα Αρχαιονομίας, Βιβλιοθηκονομίας και Μουσειολογίας, pkostagiolas@ionio.gr

Εισαγωγή

Αν και μόλις από τις αρχές του εικοστού αιώνα άρχισε να επικρατεί διεθνώς ο όρος «ειδική βιβλιοθήκη», τα παραδείγματα ειδικών βιβλιοθηκών κατά τη διάρκεια της ανθρώπινης ιστορίας είναι πολλά. Ειδικές βιβλιοθήκες συναντώνται σε αρχαίους πολιτισμούς όπως των Σουμέριων και των Αιγυπτίων. Επίσης, αναφέρονται οι θρησκευτικές βιβλιοθήκες του μεσαίωνα, ενώ μεταγενέστερα το δέκατο όγδοο και δέκατο ένατο αιώνα οι βιβλιοθήκες που δημιουργήθηκαν με τη βιομηχανική και την επιστημονική ανάπτυξη, καθώς και με την εξέλιξη της τεχνολογίας στις αρχές του εικοστού αιώνα (Fourie and Dowell, 2002). Τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο η συνεχής ανάπτυξη των ειδικών βιβλιοθηκών διεθνώς, είχε ως αποτέλεσμα τη δημιουργία της Ένωσης Ειδικών Βιβλιοθηκών (Special Libraries Association - SLA) η οποία ιδρύθηκε το 1909 (Sullivan, 1976). Παρά το γεγονός ότι όλες ανεξαιρέτως οι βιβλιοθήκες αναμένεται να παρέχουν εξαιρετικής ποιότητας υπηρεσίες, οι ειδικές βιβλιοθήκες διαφέρουν από τις γενικές βιβλιοθήκες ως προς τη φύση των παρεχομένων υπηρεσιών πληροφόρησης (Rubin, 2000).

Οι βιβλιοθήκες μουσικής αποτελούν ένα από τα πολλά είδη των ειδικών βιβλιοθηκών (Mount and Massoud, 1999). Οι πρώτες βιβλιοθήκες μουσικής στη δυτική ευρώπη λειτούργησαν κυρίως ως αποθετήρια μουσικών συνθέσεων, επιστολών συνθετών και διαφόρων άλλων πηγών μουσικής, τα οποία αποτέλεσαν το αρχικό και το βασικό πληροφοριακό τους υλικό. Την ίδια περίοδο, προς το τέλος του δεκάτου ογδούου και στις αρχές του δεκάτου ενάτου αιώνα, οι περισσότερες από τις πρώτες μουσικές βιβλιοθήκες στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής περιελάμβαναν θρησκευτική μουσική, δεδομένου ότι αυτό ήταν το είδος της μουσικής που γραφόταν ως επί το πλείστον κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου (Marley, 2002). Από τη δημιουργία των πρώτων βιβλιοθηκών μουσικής μέχρι και σήμερα, τα μουσικά έργα, οι συνθέσεις των μουσικών δημιουργών κάθε εποχής αποτελούν το κύριο πληροφοριακό αυτών, καταδεικνύοντας έτσι τη σημασία που δίνεται στην εργογραφία των συνθετών και τη στήριξη που τους παρέχεται από την πλευρά των βιβλιοθηκών.

Στις αρχές του εικοστού αιώνα, η συνεχής αύξηση του αριθμού των βιβλιοθηκών μουσικής και η ανάγκη διαμόρφωσης ενός πλαισίου διαχείρισης του μουσικού υλικού, οδήγησαν στη δημιουργία των πρώτων ενώσεων των μουσικών βιβλιοθηκών. Η πρώτη Ένωση Βιβλιοθηκών Μουσικής (Music Library Association - MLA) ιδρύθηκε το 1931 στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής με στόχο την προώθηση της δημιουργίας, της ανάπτυξης και της χρήσης των βιβλιοθηκών μουσικής, την ενθάρρυνση της συλλογής της μουσικής βιβλιογραφίας στις βιβλιοθήκες, την αύξηση της αποτελεσματικότητας των υπηρεσιών μουσικής πληροφόρησης και την προώθηση του επαγγέλματος της μουσικής βιβλιοθηκονομίας (Oates, 2004). Είκοσι χρόνια μετά, το 1951 ιδρύθηκε η

Διεθνής Ένωση Μουσικών Βιβλιοθηκών, Αρχείων και Κέντρων Τεκμηρίωσης (International Association of Music Libraries, Archives and Documentation Centres - IAML), έχοντας σκοπό την ενθάρρυνση και την προώθηση των δραστηριοτήτων και της συνεργασίας μεταξύ των μουσικών βιβλιοθηκών, των αρχείων και των κέντρων τεκμηρίωσης για την υποστήριξη και τη διευκόλυνση της υλοποίησης των έργων σχετικών με τη μουσική βιβλιογραφία, την μουσική τεκμηρίωση και την επιστήμη της μουσικής πληροφόρησης σε εθνικό και διεθνές επίπεδο (Baldwin, 1997). Ουσιαστικά, μέσω αυτών των ενώσεων καθορίζονται τα πλαίσια λειτουργίας των μουσικών βιβλιοθηκών και διαμορφώνεται το περιβάλλον της μουσικής βιβλιοθηκονομίας και των παρεχόμενων υπηρεσιών μουσικής πληροφόρησης παγκοσμίως.

Σε διεθνές επίπεδο, η έννοια της βιβλιοθήκης μουσικής περιλαμβάνει: α) τις αυτόνομες μουσικές βιβλιοθήκες που λειτουργούν ως ξεχωριστός οργανισμός με αποκλειστικό σκοπό τη συλλογή, τη διαχείριση, την ανάδειξη και τη παροχή του μουσικού υλικού στους χρήστες, β) τις βιβλιοθήκες που είναι σχεδιασμένες με σκοπό την υποστήριξη μουσικών οργανισμών, ορχηστρών, πανεπιστημίων και γ) τα μουσικά αρχεία που αποτελούν τμήμα μίας άλλης μεγαλύτερης βιβλιοθήκης που μπορεί να περιέχει και άλλες συλλογές διαφορετικού αντικειμένου (Bradley and Coover, 2000). Όπως σε όλους τους τύπους βιβλιοθηκών, έτσι και στις βιβλιοθήκες μουσικής γίνεται διάκριση όσον αφορά την τυπολογία τους, σε συμβατικές, εικονικές, ψηφιακές και υβριδικές (Κατσιρίκου, 2001). Η κατηγοριοποίηση αυτή έχει να κάνει με τη χρήση των σύγχρονων τεχνολογικών δυνατοτήτων για την πληρέστερη παροχή υπηρεσιών πληροφόρησης, αναλογιζόμενοι και τη φύση των σύγχρονων μουσικών τεκμηρίων (έντυπα, παρτιτούρες, αλλά και οπτικοακουστικό, ψηφιοποιημένο υλικό, κ.ά.). Ο σκοπός δημιουργίας και ανάπτυξης μιας βιβλιοθήκης μουσικής είναι η συγκέντρωση, η επεξεργασία, η συντήρηση, η διαφύλαξη, η προβολή, του μουσικού υλικού, καλύπτοντας τις ανάγκες νέων και παλαιών χρηστών, προσφέροντάς τους εναλλακτικές και ποικίλες μορφές αναζήτησης πληροφοριών (Bryant, 1985).

Ένας από τους τύπους των βιβλιοθηκών μουσικής είναι και η ακαδημαϊκή βιβλιοθήκη μουσικής (Walker, 2003). Η συγκεκριμένη μελέτη έχει ως αντικείμενο την παρουσίαση της λειτουργίας των βιβλιοθηκών μουσικής στην ανώτατη εκπαίδευση με τη βιβλιογραφική επισκόπηση των διεθνών τάσεων που διέπουν το χώρο. Ειδικότερα δε, κρίνεται χρήσιμο να παρουσιαστεί η μουσική πληροφόρηση όπως διαμορφώνεται στον ελληνικό ακαδημαϊκό χώρο αυτήν την περίοδο λόγω της δημοσιονομικής κρίσης που διέρχεται η χώρα. Για το λόγο αυτό, στα επόμενα κεφάλαια παρουσιάζονται η τυπολογία και οι υπηρεσίες μουσικής πληροφόρησης των ελληνικών ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών μουσικής, καθώς και ορισμένα ετήσια στατιστικά στοιχεία και δείκτες όπως έχουν διαμορφωθεί από Μονάδα Ολικής Ποιότητας Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών (ΜΟΠΑΒ, 2001). Τα στοιχεία αυτά εστάλησαν από τους υπευθύνους λειτουργίας αυτών, αφορούν την τετραετία 2010-13 και καταδεικνύουν το πλαίσιο της λειτουργίας τους στην περίοδο της κρίσης. Επίσης, παρουσιάζεται η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε σχετικά με τις συνεντεύξεις, τα ερωτήματα που τέθηκαν προς τους υπευθύνους των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών μουσικής με την ταυτόχρονη ανάλυση των απαντήσεων που εστάλησαν. Κλείνοντας, διατυπώνονται ορισμένες προτάσεις σχετικά με την ανάπτυξη εξωστρεφών δράσεων και συνεργασιών μεταξύ των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών μουσικής της χώρας μας και τη στήριξη συγκεκριμένων επαγγελματικών ομάδων που δραστηριοποιούνται στο χώρο της μουσικής όπως αυτής των μουσικών δημιουργών, με σκοπό αφενός να ανταπεξέλθουν στην περίοδο της οικονομικής κρίσης, αφετέρου να ενισχύσουν τον κοινωνικό τους ρόλο και την προσφορά.

Οι Βιβλιοθήκες μουσικής στην Ανώτατη Εκπαίδευση

Στις μέρες μας, οι υπηρεσίες μουσικής πληροφόρησης διαδραματίζουν πολύ σημαντικό ρόλο στον χώρο της ανώτατης μουσικής εκπαίδευσης διεθνώς (Bazillion, 2001). Οι βιβλιοθήκες και τα αρχεία μουσικής των ακαδημαϊκών ιδρυμάτων ανά την υφήλιο λειτουργούν με σκοπό την ανάδειξη της εκπαιδευτικής διαδικασίας και τη στήριξη του προγράμματος σπουδών του κάθε εκπαιδευτικού ιδρύματος. Επιπλέον, παρέχουν όσο το δυνατό πληρέστερη πληροφοριακή υποστήριξη στην εκάστοτε ακαδημαϊκή κοινότητα (διδάσκοντες, φοιτητές, μέλη, κ.α.) όσον αφορά στη διδασκαλία, στην έρευνα, στη μουσική εκτέλεση, κ.α. (Christensen et al., 2001). Ουσιαστικά, οι ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες μουσικής αποτελούν κοινωνικούς οργανισμούς στους οποίους οι πληροφοριακές πηγές μετασχηματίζονται μέσα από τις πράξεις της διδασκαλίας, της έρευνας και των υπηρεσιών πληροφόρησης (Morris, 2008). Η διαμόρφωση και η ανάπτυξη πληροφοριακών υπηρεσιών μουσικής στα ανώτατα εκπαιδευτικά ιδρύματα όπως και οι υποδομές πληροφόρησης, η τρέχουσα ενημέρωση, η επιλεκτική διάδοση πληροφοριών, η διαδικτυακή έρευνα, η εκπαίδευση των χρηστών και άλλες προσεγγίσεις, αποτελούν αναπόσπαστα στοιχεία της λειτουργίας των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών και των αρχείων μουσικής (Hassen, 2004).

Σε διεθνές επίπεδο, οι ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες μουσικής διαθέτουν κυρίως έντυπο πληροφοριακό υλικό το οποίο περιλαμβάνει: βιβλία, εγκυκλοπαίδειες, περιοδικές εκδόσεις, άρθρα, καθώς και παρτιτούρες (κάθε μορφής μουσικό έργο το οποίο έχει τυπωθεί και διατίθεται ο οδηγός του για εκτέλεση, όπως πλήρεις ορχηστρικοί οδηγοί, μικροί συμπυκνωμένοι οδηγοί, μαζί με τα οργανικά μέρη κάθε έργου, κ.ά.), συλλογές συνθετών, πτυχιακές και διπλωματικές εργασίες, διδακτορικές διατριβές, κ.α. (Luttmann, 2004). Επίσης, στην κατοχή τους περιλαμβάνεται και ηλεκτρονικό πληροφοριακό υλικό όπως οπτικοακουστικό (οποιοδήποτε υλικό σε ηχητικές και οπτικές αποτυπώσεις, κ.ά.), ψηφιοποιημένο υλικό (παρτιτούρες, βιβλία, κ.ά.), ηχογραφημένο υλικό σε αναλογική (μαγνητοταινία, βινίλιο) και σε ψηφιακή μορφή, πρωτότυπα ή αντίγραφα οποιασδήποτε ύλης ή τεχνικής και μουσικά αρχεία καταχωρημένα σε ηλεκτρονικούς υπολογιστές σε οποιαδήποτε μορφή σύμφωνα με την εξέλιξη της τεχνολογίας (Bradley & Coover, 2000). Σε ορισμένες από τις βιβλιοθήκες μουσικής στην ανώτατη εκπαίδευση, δίνεται η δυνατότητα στους χρήστες – μέλη μέσω του διαδικτύου να χρησιμοποιούν εκτός από τις συμβατικές συλλογές και τις ψηφιακές συλλογές που περιλαμβάνουν εφόσον δεν υπάρχουν περιορισμοί πρόσβασης (Bazillion, 2001).

Η σωστή διαχείριση του πληροφοριακού υλικού στις ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες μουσικής προσφέρει την ευκαιρία για τη βελτίωση της οργανωτικής τους αποτελεσματικότητας τόσο για τον εαυτό τους, όσο και για τα εκπαιδευτικά ιδρύματα που αντιπροσωπεύουν, καθώς κύριο και συνεχές μέλημά τους αποτελεί η σωστή πληροφοριακή εκπαίδευση των μελών της ακαδημαϊκής κοινότητας (Townley, 2001). Οι παρεχόμενες υπηρεσίες των βιβλιοθηκών μουσικής στην ανώτατη εκπαίδευση σχετίζονται άμεσα με την τεχνολογική ανάπτυξη δίνοντας τη δυνατότητα σε οποιονδήποτε υποψήφιο χρήστη, είτε αυτός πρόκειται για σπουδαστή, είτε για εκπαιδευτικό, ερευνητή, να αποκτήσει πρόσβαση στις πληροφορίες που περιέχουν (Marple et al., 1996). Οι παραδοσιακοί τρόποι πρόσβασης στο πληροφοριακό υλικό των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών μουσικής έχουν να κάνουν κυρίως με τον δανεισμό υλικού έντυπου και μη, όπως παρτιτούρων, επιστημονικών άρθρων, βιβλίων, περιοδικών, εγχειριδίων, ψηφιακών δίσκων, με την πρόσβαση σε ηλεκτρονικές συνδρομές, τη χρήση του διαδικτύου για την πρόσβαση σε ιστοσελίδες που αφορούν την μουσική εκπαίδευση, τον διαδανεισμό του υλικού, κ.ά. (Bryant, 1985).

Ένα από τα επιτεύγματα των τελευταίων ετών τόσο στο χώρο της μουσικής πληροφόρησης όσο και στο χώρο των νέων τεχνολογιών αποτελεί η χρήση του διαδικτύου ως διαθέτη πληροφοριών στο ακαδημαϊκό περιβάλλον (Hemlin & Gustafsson, 1996). Η ραγδαία ανάπτυξη των νέων τεχνολογιών επηρέασε μεταξύ άλλων και την πορεία εξέλιξης των πληροφοριακών υπηρεσιών μουσικής. Το διαδίκτυο χρησιμοποιείται καθημερινά από ένα συνεχώς αυξανόμενο αριθμό ερευνητών μουσικής, ακαδημαϊκών και μη, που πλέον το θεωρούν ως ένα ουσιαστικό κομμάτι της πληροφοριακής τους εργασίας (Bazillion, 2001). Ως εκ τούτου, ορισμένες ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες μουσικής παρέχουν εξ ολοκλήρου το δικαίωμα πρόσβασης στις ψηφιακές τους συλλογές, ενώ κάποιες άλλες περιορίζουν την δυνατότητα αυτή αναλόγως με την κατηγορία που βρίσκονται οι χρήστες (επισκέπτες, ερευνητές, φοιτητές, κ.ά.) (Dunn *et al.*, 2006). Επίσης, ορισμένες από αυτές κρατούν συνεχώς ενήμερο το κοινό τους με την αποστολή ψηφιακών δελτίων μουσικής πληροφόρησης. Αυτό έχει να κάνει κυρίως με την πολιτική που ακολουθεί κάθε ακαδημαϊκή βιβλιοθήκη μουσικής.

Η λειτουργία των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών μουσικής χρηματοδοτείται από τον τακτικό προϋπολογισμό του κάθε πανεπιστημίου. Γενικά, οι ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες λαμβάνουν ένα μικρό ποσοστό της τάξης του 6-8% του συνολικού προϋπολογισμού του πανεπιστημίου (McClamroch *et al.*, 2001). Από αυτό, ένα πολύ μικρότερο ποσοστό διατίθεται για τη χρηματοδότηση των βιβλιοθηκών μουσικής στην ανώτατη εκπαίδευση. Το ακριβές ποσοστό της χρηματοδότησης καθορίζεται από τη σημασία που αποδίδεται στη βιβλιοθήκη από τους διαχειριστές του πανεπιστημίου. Για την καλύτερη δυνατή χρήση του προϋπολογισμού της κάθε ακαδημαϊκής βιβλιοθήκης μουσικής, η ίδια προχωρά στην αυτοαξιολόγηση και στην εφαρμογή ενός στρατηγικού σχεδιασμού λειτουργίας, ο οποίος θα πρέπει να βασίζεται στη δήλωση αποστολής της βιβλιοθήκης. Ο στρατηγικός σχεδιασμός διαφέρει από τον τακτικό σχεδιασμό υπό την έννοια ότι ο πρώτος έχει μακροπρόθεσμο χαρακτήρα, ενώ ο δεύτερος αποτελείται από τους ετήσιους στόχους της βιβλιοθήκης (Kostagiolas *et al.*, 2009).

Σε διεθνές επίπεδο, οι ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες μουσικής αποτελούν συνήθως τμήμα της κεντρικής βιβλιοθήκης κάθε πανεπιστημίου. Η στελέχωση του προσωπικού των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών μουσικής ανάλογα με το μέγεθος του πανεπιστημίου και της βιβλιοθήκης γίνεται από επαγγελματίες βιβλιοθηκονόμους οι οποίοι εργάζονται είτε ως τακτικό προσωπικό, είτε με συμβάσεις ως επικουρικό προσωπικό, ενώ σε περίπτωση που υπάρχουν μουσικοί βιβλιοθηκονόμοι αυτοί προτιμούνται. Επίσης, στη λειτουργία των βιβλιοθηκών μουσικής συμβάλλουν και ορισμένοι φοιτητές οι οποίοι είτε με τη μορφή πρακτικής άσκησης, είτε εθελοντικά, προσφέρουν τις υπηρεσίες τους και βοηθούν στο έργο των βιβλιοθηκών. Όλοι αυτοί, αλληλεπιδρούν στις λειτουργίες της βιβλιοθήκης, όπως στη στελέχωση του γραφείου αναφοράς, στις διαδικασίες επιλογής υλικού, στις συναντήσεις, στην ανταλλαγή ιδεών, κ.α. (McCleskey, 2003). Αυτό συμβαίνει διότι διεθνώς επικρατούν ορισμένοι παράγοντες όπως το μειωμένο προσωπικό και ο προϋπολογισμός λόγω της διεθνούς οικονομικής κρίσης, οι οποίοι σε συνδυασμό με τις αυξημένες αρμοδιότητες κάθε βιβλιοθήκης και την εξέλιξη της τεχνολογίας, έχουν ως αποτέλεσμα την επικάλυψη των αρμοδιοτήτων μεταξύ του τακτικού και του επικουρικού προσωπικού. Ως εκ τούτου, πολλές φορές συμβαίνει ορισμένες από τις αρμοδιότητες που θεωρούνται αποκλειστική ευθύνη ενός επαγγελματία της πληροφόρησης, συμπεριλαμβανομένου ακόμα και αυτού της διαχείρισης, να ανατίθενται σε επικουρικό προσωπικό (Osa, 2003).

Ένα βασικό ζήτημα το οποίο απασχολεί έντονα τις ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες μουσικής διεθνώς, είναι το αν η συλλογές τους πρέπει να είναι συγκεντρωμένες στην κεντρική βιβλιοθήκη ή αποκεντρωμένες στους χώρους του μουσικού τμήματος του εκάστοτε πανεπιστημίου (Kuypers-Rushing, 2002). Ορισμένα ιδρύματα τριτοβάθμιας

εκπαίδευσης ενστερνίζονται την άποψη της κεντρικής θέσης της βιβλιοθήκης, υποστηρίζοντας ότι η συλλογή μπορεί να διαχειριστεί πιο αποτελεσματικά στην κεντρική βιβλιοθήκη. Από την άλλη πλευρά ορισμένα ακαδημαϊκά ιδρύματα υποστηρίζουν την άποψη για μια αποκεντρωμένη θέση της βιβλιοθήκης μουσικής στο τμήμα μουσικών σπουδών και πως αυτή είναι προσηγορύτερη, λόγω της εγγύτητάς της στην εκπαιδευτική διαδικασία, έχοντας μεγαλύτερη αυτονομία και παρέχοντας καλύτερες υπηρεσίες στους χρήστες (διδάσκοντες, φοιτητές, μέλη, κ.α.) από το να βρίσκεται στην κεντρική βιβλιοθήκη. Επίσης, ορισμένες συλλογές χωρίζονται σε δυο τμήματα με το ένα τμήμα να βρίσκεται στην κεντρική βιβλιοθήκη περιέχοντας κυρίως τη συλλογή βιβλίων και το άλλο με τις παρτιτούρες και το οπτικοακουστικό υλικό στη σχολή μουσικής. Είναι γεγονός πάντως πως λόγω της ιδιαιτερότητας του πληροφοριακού υλικού των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών μουσικής (οπτικοακουστικό υλικό, παρτιτούρες, κ.α.) και της άποψης πως δεν είναι δυνατό η συλλογή μιας βιβλιοθήκης μουσικής να χωρίζεται σε δυο τμήματα απομακρυσμένα το ένα από το άλλο, θα ήταν προτιμότερο αυτές να μη βρίσκονται στην κεντρική βιβλιοθήκη αλλά να είναι αποκεντρωμένες σε κάθε ακαδημαϊκό ίδρυμα μουσικής (Gottlieb, 1994).

Η μουσική πληροφόρηση και η μουσική δημιουργία στον ελληνικό ακαδημαϊκό χώρο

Η συμβολή της μουσικής πληροφόρησης στην υποστήριξη της μουσικής δημιουργίας και στη διαμόρφωση του μουσικού γίνεσθαι στην Ελλάδα του σήμερα είναι καθοριστικής σημασίας. Η μουσική πληροφόρηση συνεισφέρει τόσο στη γνωστική, όσο και στην πνευματική, την κοινωνική, την πολιτισμική ανάπτυξη του τόπου και συμβάλλει σημαντικά στην ενίσχυση της βασικής και της ανώτερης μουσικής εκπαίδευσης (Lee and Downie, 2004). Αυτή παρέχεται μέσα από ένα πλήθος πληροφοριακών υπηρεσιών οι οποίες σχετίζονται άμεσα με την τεχνολογική ανάπτυξη και διακρίνονται κυρίως ως προς τη φύση των παρεχόμενων πληροφοριών, δίνοντας ταυτόχρονα τη δυνατότητα στους χρήστες να αποκτούν άμεση πρόσβαση σε αυτή (Sugimoto, 2008). Ο τομέας της μουσικής πληροφόρησης στον ελληνικό χώρο έχει ως κυρίως αντικείμενο την ανάπτυξη, τη διαμόρφωση και την παροχή πληροφοριακών υπηρεσιών οι οποίες έχουν ιδιωτικό (καταστήματα, βιβλιοπωλεία μουσικής, εκδοτικοί οίκοι, δισκογραφικές εταιρείες, ιδιωτικά μουσικά αρχεία και βιβλιοθήκες, ιστοσελίδες μουσικής, κ.α.), μη κερδοσκοπικό (εποπτευόμενοι οργανισμοί, ερευνητικοί φορείς, μουσικοί σύλλογοι, κ.α.) και δημόσιο χαρακτήρα (εκπαιδευτικοί και ακαδημαϊκοί φορείς).

Η μουσική πληροφόρηση έχει άμεση σχέση με την υποστήριξη της εκπαιδευτικής διαδικασίας στην ανώτατη βαθμίδα και μέσα από αυτήν της μουσικής δημιουργίας στη χώρα μας και χαρακτηρίζεται από τη δημόσια και δωρεάν φύση των παρεχόμενων πληροφοριακών υπηρεσιών προς τους χρήστες. Αυτές παρέχονται κυρίως από ειδικές βιβλιοθήκες και αρχεία τα οποία έχουν σχεδιαστεί να λειτουργούν με σκοπό την πληροφοριακή υποστήριξη των ακαδημαϊκών τμημάτων μουσικής και των μελών της κοινότητας αυτών (Hassen, 2001). Ως εκ τούτου και μέσα από την παρούσα μελέτη, γίνεται μια προσπάθεια να αναδειχθεί και να προσδιοριστεί η παρούσα κατάσταση όσον αφορά στη διαμόρφωση της τυπολογίας και της λειτουργίας των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών μουσικής όπως αυτές εμφανίζονται στον ελληνικό χώρο τα τελευταία χρόνια, των υπηρεσιών πληροφόρησης που παρέχουν για την υποστήριξη των μουσικών δημιουργών, ακαδημαϊκών και μη, καθώς και η διατύπωση προτάσεων κοινωνικής στήριξης αυτών στη συγκεκριμένη χρονική περίοδο της δημοσιονομικής κρίσης που διανύουμε.

Οι ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες μουσικής σε εθνικό επίπεδο

Η ακαδημαϊκή μουσική εκπαίδευση στον ελληνικό χώρο έχει ως σκοπό την παροχή μουσικής γνώσης και εξειδίκευσης σε διάφορα γνωστικά πεδία, μεταξύ των οποίων και αυτού της μουσικής δημιουργίας στο ανώτερο δυνατό επίπεδο, ενώ ως επί το πλείστον είναι δυνατόν να οδηγεί στην επαγγελματική αποκατάσταση και σταδιοδρομία (Κτενιαδάκη, 2008). Σε εθνικό επίπεδο λειτουργούν πανεπιστημιακές (Ανώτατα Εκπαιδευτικά Ιδρύματα – ΑΕΙ) και τεχνολογικές (Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα – ΤΕΙ) σχολές μουσικής. Όσον αφορά στα ΑΕΙ, λειτουργούν Τμήματα Μουσικών Σπουδών (ΤΜΣ) στο Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών (ΕΚΠΑ), στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης (ΑΠΘ) και στο Ιόνιο Πανεπιστήμιο (ΙΠ) στην Κέρκυρα, καθώς και το Τμήμα Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης (ΤΜΕΤ) στο Πανεπιστήμιο Μακεδονίας (ΠΑΜΑΚ) στη Θεσσαλονίκη. Επίσης, λειτουργούν τρεις τεχνολογικές σχολές μουσικής, το Τμήμα Λαϊκής και Παραδοσιακής Μουσικής (ΤΛΠΜ) του ΤΕΙ Ηπείρου στην Άρτα, το Τμήμα Μουσικής Τεχνολογίας και Ακουστικής (ΤΜΤΑ) του ΤΕΙ Κρήτης με έδρα το Ρέθυμνο, και το Τμήμα Τεχνολογίας Ήχου και Μουσικών Οργάνων (ΤΤΗΜΟ) του ΤΕΙ Ιονίων Νήσων στο Αργοστόλι της Κεφαλονιάς. Όλες ανεξαιρέτως οι σχολές τόσο οι πανεπιστημιακές, όσο και οι τεχνολογικές, διαθέτουν βιβλιοθήκες και αρχεία μουσικής οι οποίες συμβάλλουν υποστηρικτικά στην εκπαιδευτική διαδικασία παρέχοντας υπηρεσίες πληροφόρησης στην εκάστοτε ακαδημαϊκή κοινότητα της κάθε σχολής (διδάσκοντες, φοιτητές, μέλη, κ.α.) και μη. Στόχος τους είναι να συγκεντρώνουν, να διαχειρίζονται και να διαχέουν τη μουσική πληροφορία, δίνοντας έμφαση στην κάλυψη των πληροφοριακών αναγκών των χρηστών – μελών τους (Gracy and Zeng, 2013).

Οι ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες των σχολών μουσικής που λειτουργούν σε εθνικό επίπεδο δεν ακολουθούν ενιαία πολιτική όσον αφορά τη στέγαση και τη διαχείριση των μουσικών συλλογών. Η πλειοψηφία πάντως από αυτές, των Τμημάτων Μουσικών Σπουδών του Εθνικού Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης και των τμημάτων των ΤΕΙ, λειτουργούν αποκεντρωμένα στους χώρους των μουσικών σχολών έχοντας μεγαλύτερη αυτονομία στη διαχείριση των συλλογών και παρέχοντας συγκεντρωμένες τις υπηρεσίες τους στην ακαδημαϊκή κοινότητα του κάθε τμήματος (Gottlieb, 1994). Σε αντίθεση με τις προαναφερόμενες συλλογές, η συλλογή της βιβλιοθήκης του Τμήματος Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης βρίσκεται συγκεντρωμένη στην κεντρική βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Μακεδονίας, αποτελώντας ένα μέρος της ευρύτερης συλλογής της βιβλιοθήκης. Επιπλέον, σημειώνεται πως η συλλογή της βιβλιοθήκης του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του Ιονίου Πανεπιστημίου χωρίζεται σε δυο τμήματα. Στο πρώτο, το οποίο στεγάζεται στους χώρους της σχολής και περιλαμβάνει τις παρτιτούρες, τις ειδικές συλλογές, τις συλλογές ελλήνων συνθετών και το οπτικοακουστικό υλικό και στο δεύτερο, στο οποίο περιλαμβάνεται η συλλογή των βιβλίων και στεγάζεται στην κεντρική βιβλιοθήκη του πανεπιστημίου.

Όλες πάντως οι βιβλιοθήκες μουσικής στην ανώτατη εκπαίδευση στη χώρα μας είτε λειτουργούν αποκεντρωμένα, είτε συγκεντρωμένα στην κεντρική βιβλιοθήκη, διαθέτουν σύγχρονες υποδομές, βασισμένες στην σύγχρονη πληροφοριακή ψηφιακή τεχνολογία. Οι συλλογές των σύγχρονων ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών και αρχείων μουσικής υποστηρίζουν το πρόγραμμα σπουδών κάθε τμήματος, έχοντας ως γνωστικό αντικείμενο την ιστορία της μουσικής, τη μουσικολογία, τα μουσικοπαιδαγωγικά, την εθνομουσικολογία, τη βυζαντινή μουσικολογία, τις μουσικές επιστήμες, τη φυσική και μουσική ακουστική, τη μουσική τεχνολογία, αλλά και άλλες συγγενείς επιστήμες όπως την ψυχολογία, τη φιλοσοφία, την αισθητική, τη γλωσσολογία, κ.α. (Madden, 2010). Το πληροφοριακό υλικό αυτών των συλλογών περιλαμβάνει σημαντικό αριθμό ελληνικών αλλά και ξενόγλωσσων βιβλίων, περιοδικών, άρθρων, λεξικών, εγκυκλοπαιδειών, κ.α.

Επίσης, σε αυτό περιλαμβάνονται και οι παρτιτούρες, οι ειδικές συλλογές (πτυχιακές, διπλωματικές εργασίες, διδακτορικές διατριβές), οι συλλογές ελλήνων συνθετών, καθώς και το οπτικοακουστικό υλικό.

Οι βιβλιοθήκες των πανεπιστημιακών τμημάτων μουσικής σύμφωνα με τα διεθνή πρότυπα, είναι δανειστικές και απευθύνονται κυρίως στην ακαδημαϊκή κοινότητα του εκάστοτε τμήματος (φοιτητές, ερευνητές, καθηγητές, διοικητικοί υπάλληλοι, κ.α.) αλλά και σε εξωτερικούς χρήστες με ορισμένους περιορισμούς ή προϋποθέτοντας ακόμα και συνδρομή σε ορισμένες περιπτώσεις σύμφωνα με την πολιτική της κάθε μιας. Σε αυτές, οι χρήστες – μέλη εβρισκόμενοι στους χώρους του αναγνωστηρίου έχουν τη δυνατότητα πρόσβασης τόσο στον κατάλογο της βιβλιοθήκης, όσο και σε διάφορες ηλεκτρονικές συλλογές (Morris, 2008). Επιπλέον, οι ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες μουσικής ως μέλη του Συνδέσμου Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, προσφέρουν σε όλα τα μέλη της ακαδημαϊκής κοινότητας τη δυνατότητα διαδικτυακής πρόσβασης, από οποιονδήποτε υπολογιστή εντός και εκτός των μουσικών τμημάτων, στα περιεχόμενα, τις περιλήψεις και τα πλήρη κείμενα άρθρων διεθνών επιστημονικών ηλεκτρονικών περιοδικών (ΣΕΑΒ, 2013). Ταυτόχρονα, μέσω των ηλεκτρονικών διευθύνσεων των ιστοσελίδων των βιβλιοθηκών των πανεπιστημιακών τμημάτων μουσικής, παρέχεται πλήθος υπηρεσιών που ο επισκέπτης μπορεί να χρησιμοποιήσει, όπως πρόσβαση στον κατάλογο της βιβλιοθήκης, σε βιβλιογραφικές βάσεις δεδομένων, σε ηλεκτρονικά και έντυπα περιοδικά, σε άρθρα, κ.α. Κάτι τέτοιο βέβαια δε συμβαίνει με τις αντίστοιχες ιστοσελίδες των τεχνολογικών τμημάτων μουσικής καθώς οι ιστοσελίδες τους δεν είναι τόσο ανεπτυγμένες ώστε να προσφέρουν τέτοιου είδους υπηρεσίες. Στον πίνακα 1 που ακολουθεί, παρατίθενται οι ηλεκτρονικές διευθύνσεις των ιστοσελίδων των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών μουσικής.

Βιβλιοθήκη	Ηλεκτρονική δ/νση ιστοσελίδας
ΤΜΣ ΕΚΠΑ	http://www.lib.uoa.gr/biblio8ikes/selida-biblio8ikhs/?tx_wfqbe_pi1[libid]=mousiki
ΤΜΣ ΑΠΘ	http://www.mus.auth.gr/cms/?q=node/25
ΤΜΣ ΙΠ	http://music.ionio.gr/gr/department/sub/library.php http://iup.ionio.gr/
ΤΜΕΤ ΠΑΜΑΚ	http://www.lib.uom.gr/content/category/1/1/94/lang,iso8859-7/
ΤΛΠΜ ΤΕΙ Ηπείρου	http://tlpm.teiep.gr/el/aem.html
ΤΤΗΜΟ ΤΕΙ Ιονίων Νήσων	Η βιβλιοθήκη δεν διαθέτει ιστοσελίδα
ΤΜΤΑ ΤΕΙ Κρήτης	http://www.teicrete.gr/mta/gr/ (για εσωτερική χρήση μόνο)

Πίνακας 1: Ηλεκτρονικές διευθύνσεις των ιστοσελίδων των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών μουσικής

Η μουσική δημιουργία στην Ελλάδα υπό το πρίσμα της δημοσιονομικής κρίσης

Η μουσική αποτελεί σημαντικό στοιχείο κάθε κουλτούρας καθώς και αναπόσπαστο κομμάτι του εκπαιδευτικού συστήματος κάθε ευνομούμενης και πολιτισμένης κοινωνίας (Lee et al., 2005). Στην Ελλάδα, η μουσική γνώση παρέχεται μέσω της δημόσιας αλλά και της ιδιωτικής εκπαίδευσης. Όσον αφορά στη δημόσια εκπαίδευση η μουσική διδάσκεται ως μάθημα στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια γενική εκπαίδευση, στα μουσικά σχολεία και στα ανώτατα και τεχνολογικά εκπαιδευτικά

ιδρύματα, ενώ στον ιδιωτικό τομέα λειτουργούν ωδεία και μουσικές σχολές (Κτενιαδάκη, 2008). Ανάμεσα στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα των μαθημάτων που διδάσκονται οι μαθητές και στις δυο περιπτώσεις είναι και αυτό της μουσικής δημιουργίας - σύνθεσης, σκοπός του οποίου σε ανώτατο επίπεδο είναι να εκπαιδεύσει τους μαθητές - φοιτητές στο να γίνουν επαγγελματίες συνθέτες (Lurton and Bruce, 2010). Ειδικότερα, τα τελευταία χρόνια η μουσική δημιουργία έχει γίνει το πιο σημαντικό στοιχείο της γενικής μουσικής εκπαίδευσης, διευκολύνοντας τους μαθητές στην κατανόηση της μουσικής και δίνοντάς τους παράλληλα την ευκαιρία να ανακαλύπτουν τις ικανότητές τους στο να εφεύρουν μουσικές ιδέες, χωρίς να είναι απαραίτητο να ακολουθήσουν επαγγελματικά τον κλάδο της μουσικής δημιουργίας - σύνθεσης (Wiggins, 2007). Ωστόσο, όσοι από αυτούς αποφασίσουν να γίνουν επαγγελματίες συνθέτες, είναι υποχρεωμένοι να ακολουθήσουν έναν κύκλο σπουδών σε ανώτατο επίπεδο μέσω των ωδείων και των ακαδημαϊκών ιδρυμάτων μουσικής.

Επαγγελματικά, δίνεται η δυνατότητα στους μουσικούς δημιουργούς να εργαστούν συνθέτοντας μουσικά έργα κατά παραγγελία η μη σε διάφορους καλλιτεχνικούς χώρους (θέατρο, κινηματογράφο, κ.α.), να διευθύνουν συμφωνικές ορχήστρες, χορωδίες και μουσικά σύνολα, ακόμα και να διδάξουν το μάθημα της μουσικής σύνθεσης στη δημόσια και στην ιδιωτική εκπαίδευση (Barrett, 2006). Οι έλληνες μουσικοί δημιουργοί και συνθέτες αποτελούν μια επαγγελματική κοινότητα η οποία θεωρείται ιδιαίτερης καλλιτεχνικής σημασίας. Μάλιστα, αυτοί εκπροσωπούνται μέσω ενός θεσμικού φορέα, ο οποίος έχει ως κύριο σκοπό τη στήριξη και την ανάδειξη της λόγιας μουσικής της νεότερης Ελλάδας, καθώς και την προστασία και την προαγωγή της ιδέας της ελληνικής μουσικής δημιουργίας - σύνθεσης. Πρόκειται για την Ένωση Ελλήνων Μουσουργών η οποία από την ίδρυσή της το 1931 και ύστερα αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της σύγχρονης ιστορίας της νεοελληνικής μουσικής συντελώντας και αυτή σε σημαντικό βαθμό στην ανάπτυξή της (EEM, 2013). Ωστόσο, η Ένωση Ελλήνων Μουσουργών δεν αποτελεί το μοναδικό φορέα που λειτουργεί με σκοπό τη στήριξη της μουσικής δημιουργίας - σύνθεσης στον ελληνικό χώρο. Πλήθος άλλων φορέων και οργανισμών λειτουργούν υποστηρικτικά και συμβάλλουν σημαντικά σε αυτή την κατεύθυνση. Επιγραμματικά, αξίζει να αναφερθούν ορισμένοι οργανισμοί, φορείς και μουσικοί σύλλογοι όπως το Κέντρο Ελληνικής Μουσικής, ο Οργανισμός Μεγάλου Μουσικής Αθηνών, η Εθνική Λυρική Σκηνή, το Ινστιτούτο Έρευνας Μουσικής και Ακουστικής, το Κέντρο Μουσικού Θεάτρου, το Κέντρο Μεσογειακής μουσική, η Ένωση Χορωδιών Ελλάδος, κ.α., η λειτουργία των οποίων υποστηρίζει το έργο των ελλήνων μουσικών δημιουργών και χρηματοδοτείται κατά ένα μέρος από πόρους του ελληνικού κράτους (KEM, 2013).

Την τελευταία τετραετία, η ελληνική οικονομία βιώνει μια περίοδο βαθιάς ύφεσης. Η πίεση για περικοπές των δαπανών στους προϋπολογισμούς του κράτους είναι συνεχής και η αντιμετώπισή της απαιτεί μακροχρόνιες και επίπονες προσπάθειες σε πολιτικό και κοινωνικό επίπεδο (Kostagiolas *et al.*, 2013). Οι περικοπές στις δημόσιες δαπάνες επηρεάζουν άμεσα τη λειτουργία ορισμένων οργανισμών και φορέων των οποίων η χρηματοδότηση εξαρτάται άμεσα σε μεγάλο ποσοστό από το κράτος, αντιμετωπίζοντας πλέον σοβαρό πρόβλημα επιβίωσης και είναι αρκετά δύσκολο να προσδιοριστεί το καθεστώς λειτουργίας τους στο εγγύς μέλλον. Αυτό αφορά βεβαίως τους φορείς και τους οργανισμούς για τους οποίους έγινε αναφορά παραπάνω και δραστηριοποιούνται στο χώρο της μουσικής γενικά, αλλά και ειδικότερα σε αυτόν της μουσικής δημιουργίας - σύνθεσης και οι οποίοι αποτελούν ουσιαστικά πολιτιστικούς μη κερδοσκοπικούς φορείς. Αν θέλουν στο μέλλον να συνεχίσουν να λειτουργούν θα πρέπει να έχουν ως πρωταρχικό μέλημα την ανεύρεση εναλλακτικών πηγών χρηματοδότησης κυρίως μέσω χορηγιών και επιδοτήσεων (Inkei, 2010).

Ο αντίκτυπος της παρούσας δημοσιονομικής κρίσης είναι αισθητός σε κάθε πλευρά της δημόσιας και της ιδιωτικής ζωής του τόπου, οδηγώντας σε μείωση του βιοτικού επιπέδου των περισσότερων πολιτών και ενισχύοντας το συναίσθημα της αβεβαιότητας σχετικά με το μέλλον (Fallon and Lucas, 2002). Αυτό συμβαίνει και στην περίπτωση των ελλήνων μουσικών δημιουργών οι οποίοι αντιμετωπίζουν σοβαρά επαγγελματικά προβλήματα. Οι περικοπές στις δαπάνες και στους προϋπολογισμούς έχουν οδηγήσει στη μείωση του εκπαιδευτικού προσωπικού τόσο στη δημόσια, όσο και στην ιδιωτική μουσική εκπαίδευση και συνυπολογίζοντας το αυξημένο κόστος των διδασκάλων που απαιτούνται σε ορισμένες περιπτώσεις, έχουν ως αποτέλεσμα τον περιορισμό της διδασκαλίας του μαθήματος της μουσικής δημιουργίας – σύνθεσης σε ανώτερο επίπεδο. Επίσης, μεγάλοι μουσικοί οργανισμοί όπως ορχήστρες, χορωδίες, μουσικά σύνολα σταματούν τη λειτουργία τους με συνέπεια να οδηγείται στην ανεργία πλήθος μουσικών εκτελεστών, αλλά και δημιουργών. Πρόσφατο είναι το παράδειγμα της συμφωνικής ορχήστρας, της χορωδίας και των μουσικών συνόλων της ελληνικής ραδιοφωνίας τηλεόρασης που έκλεισαν σύμφωνα με απόφαση της κυβέρνησης και θεωρείται εξαιρετικά απίθανη η επαναλειτουργία τους. Επιπλέον, λόγω της οικονομικής ύφεσης, ελάχιστη είναι η δυνατότητα χρηματοδότησης προκειμένου να γίνονται παραγγελίες μουσικών έργων, καθώς και το ευρύ κοινωνικό σύνολο δεν διαθέτει τα χρήματα για να αγοράσει τα έργα τους. Επιπλέον, οι μουσικοί δημιουργοί αντιμετωπίζουν σοβαρό πρόβλημα πρόσβασης σε βασικό πληροφοριακό υλικό το οποίο είναι χρήσιμο για την πνευματική τους εργασία αφού οι χρήση έγκυρων και επίσημων πηγών μουσικής πληροφόρησης ορισμένες φορές απαιτεί συνδρομή και υπόκειται σε περιορισμούς πρόσβασης. Σημειώνεται πως η κοινότητα των μουσικών δημιουργών είναι σε θέση να εκφράσει επακριβώς τις πληροφοριακές της ανάγκες και συνήθως αναζητά μουσικές πληροφορίες σε επίσημες πηγές πληροφόρησης (βιβλιοθήκες, επιστημονικά περιοδικά, διαδίκτυο, κ.α.) (Hunter, 2006). Ως εκ τούτου, τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο της δημοσιονομικής ένδειας, θεωρείται αναγκαία πιο πολύ από ποτέ η κοινωνική στήριξη των μουσικών δημιουργών από φορείς όπως είναι οι ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες μουσικής.

Εμπειρική διερεύνηση

Σε αυτό το σημείο παρουσιάζονται τα αποτελέσματα εμπειρικής διερεύνησης σχετικά με τον προσδιορισμό της ισχύουσας κατάστασης όσον αφορά στην παρουσίαση της λειτουργίας των ελληνικών ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών μουσικής, όπως αυτή έχει διαμορφωθεί λόγω της δημοσιονομικής κρίσης που διανύει η χώρα μας τα τελευταία χρόνια. Η διερεύνηση αυτή πρόκειται να οδηγήσει στην εξαγωγή χρήσιμων συμπερασμάτων με την ανάδειξη των σοβαρών προβλημάτων που έχουν προκύψει λόγω της κρίσης στις ελληνικές ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες μουσικής. Παράλληλα, διατυπώνονται ορισμένες προτάσεις προκειμένου να ανταπεξέλθουν σε αυτή την κατάσταση και να ενισχυθεί ο κοινωνικός τους ρόλος με τη δημιουργία συνεργασιών και τη στήριξη συγκεκριμένων επαγγελματικών κοινοτήτων που ασχολούνται με τη μουσική.

Κίνητρα διερεύνησης

Οι ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες μουσικής θα μπορούσαν ίσως να χαρακτηριστούν από τις πιο ενδιαφέρουσες βιβλιοθήκες στην ανώτατη εκπαίδευση. Οι μουσικές συλλογές τους αποτελούμενες από βιβλία, παρτιτούρες, οπτικοακουστικό υλικό, χειρόγραφα, αρχεία καλλιτεχνών, κ.α., συντελούν τόσο στην άρτια μουσική εκπαίδευση των σπουδαστών όσο και στην επιστημονική κατάρτιση του εκπαιδευτικού προσωπικού (Morris, 2008). Επιπλέον, θεωρούνται από τα μέλη της εκάστοτε ακαδημαϊκής κοινότητας πολύ

σημαντικές πηγές μουσικών πληροφοριών καθώς και σπάνιου αρχειακού υλικού, το οποίο είναι δωρισμένο αρκετές φορές από τους ίδιους τους συνθέτες, γεγονός που προσδίδει σε αυτές ιδιαίτερη ιστορική και πολιτισμική αξία. Με άλλα λόγια, οι βιβλιοθήκες μουσικής στην τριτοβάθμια εκπαίδευση στη χώρα μας καθίστανται κέντρα πολιτισμού και οι οποίες διακρίνονται στο χώρο της μουσικής πληροφόρησης με βασικούς άξονες την έρευνα, τη μάθηση, τον πολιτισμό και την κοινωνική προσφορά (Townley, 2001).

Είναι γεγονός πως η λειτουργία των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών μουσικής στον ελληνικό χώρο καθώς και το επίπεδο των παρεχόμενων πληροφοριακών τους υπηρεσιών δεν θα μπορούσε να μην έχουν επηρεαστεί από τη δημοσιονομική κρίση που βιώνει η χώρα μας τα τελευταία χρόνια. Η σημαντική μείωση των προϋπολογισμών των ακαδημαϊκών ιδρυμάτων έχει σοβαρό αντίκτυπο στη λειτουργία του συνόλου των ελληνικών ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών, μεταξύ αυτών και των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών μουσικής, οι οποίες καλούνται άμεσα να ανταποκριθούν σε αυτές τις ιδιαίτερα αντίξοες οικονομικά συνθήκες, συνδράμοντας ταυτόχρονα στην προσπάθεια της κοινωνίας να εξέλθει από την κρίση (Kostagiolas *et al.*, 2013). Κίνητρο της διερεύνησης αποτελεί η παρουσίαση του αξιόπιστου μέχρι στιγμής πληροφοριακού περιβάλλοντος μουσικής στην ανώτατη εκπαίδευση στον ελληνικό χώρο και η ανάδειξη στρατηγικών και μηχανισμών που διευκολύνουν τη διάδοση της μουσικής γνώσης, τη μάθηση και την πρόοδο εν μέσω της δημοσιονομικής κρίσης, τόσο στο ευρύτερο κοινωνικό σύνολο, όσο και σε συγκεκριμένες επαγγελματικές ομάδες όπως αυτή των ελλήνων μουσικών δημιουργών.

Προφίλ της έρευνας

Η εμπειρική διερεύνηση για τη συγκεκριμένη μελέτη πραγματοποιήθηκε το τρίμηνο Ιούλιο με Σεπτέμβριο 2013 στις επτά ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες μουσικής που λειτουργούν στον ελληνικό χώρο (Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Ιόνιο Πανεπιστήμιο, Πανεπιστήμιο Μακεδονίας, Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα Άρτας, Ιονίων Νήσων και Κρήτης). Η ανάπτυξη του ερευνητικού σχεδιασμού και της μεθοδολογίας που ακολουθήθηκε κινείται σε δύο κύριους άξονες, στηριζόμενη στη διαμόρφωση και την αποστολή ενός ερωτηματολογίου μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου προς τους υπευθύνους λειτουργίας των ελληνικών ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών μουσικής, ύστερα από τηλεφωνική επικοινωνία που προηγήθηκε με αυτούς και οι οποίοι κλήθηκαν να το συμπληρώσουν και να το επιστρέψουν με τον ίδιο τρόπο.

Όπως φαίνεται στο παράρτημα, το πρώτο μέρος της έρευνας αφορά στην παρουσίαση και στην ανάλυση της διαχρονικής εξέλιξης την τετραετία 2010-13, δεκατριών εκ του συνόλου των καθιερωμένων από τη Μονάδα Ολικής Ποιότητας Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών στατιστικών στοιχείων και δεικτών αξιολόγησης των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών που βρίσκουν εφαρμογή και σε εκείνες που διαθέτουν μουσικές συλλογές, αφορώντας στοιχεία για τους χρήστες, το προσωπικό, τη χρηματοδότηση, τις δαπάνες, τις συλλογές, τη λειτουργία, καθώς και την εκπαίδευση των χρηστών σε αυτές (ΜΟΠΑΒ, 2001). Ακολουθώντας, στο δεύτερο μέρος αναπτύσσεται ένα πλαίσιο δυο θεματικών ενοτήτων οι οποίες αποτελούνται από οκτώ ερωτήματα. Αυτά αφορούν στην προσωπική άποψη των υπευθύνων των βιβλιοθηκών σχετικά με τη λειτουργία των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών μουσικής υπό το πρίσμα της δημοσιονομικής κρίσης, την ανάπτυξη πρότασης για διαμόρφωση συνεργασιών, καθώς και την αναγκαιότητα κοινωνικής στήριξης και σύνδεσης με συγκεκριμένες επαγγελματικές κοινότητες και φορείς που ασχολούνται με τη μουσική, όπως τους έλληνες μουσικούς δημιουργούς και την Ένωση Ελλήνων Μουσουργών.

Αποτελέσματα

Στατιστικά στοιχεία και δείκτες αξιολόγησης ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών μουσικής (2010-13)

Όσον αφορά στα αποτελέσματα του πρώτου μέρους της εμπειρικής διερεύνησης, στους πίνακες που ακολουθούν παρατίθενται συγκεντρωτικά τα στοιχεία και οι δείκτες αξιολόγησης τις τελευταίας τετραετίας (2010-13) για τις ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες μουσικής που λειτουργούν στον ελληνικό χώρο. Σημειώνεται ότι σε ορισμένες περιπτώσεις δεν υπήρξε η δυνατότητα συγκέντρωσης και αποστολής των στοιχείων για το σύνολο της τετραετίας από τους υπεύθυνους λειτουργίας των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών, καθώς ήταν αδύνατη η πρόσβαση σε στοιχεία παρελθόντων ετών.

Χρήστες

Όπως φαίνεται στον πίνακα 2, δεν παρατηρούνται σημαντικές μεταβολές όσον αφορά στον συνολικό πληθυσμό κάθε ακαδημαϊκής κοινότητας και τον συνολικό αριθμό ενεργών εγγεγραμμένων χρηστών - μελών των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών μουσικής. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι παρά τη δημοσιονομική κρίση την οποία διέρχεται η χώρα, δεν έχει μειωθεί ο αριθμός των εισακτέων στις σχολές μουσικής. Μόνο στην περίπτωση της βιβλιοθήκης του Τμήματος Μουσικών Σπουδών στο ΕΚΠΑ παρατηρείται την τελευταία διετία σημαντική μείωση στον συνολικό αριθμό των εγγεγραμμένων χρηστών. Αντίθετα, η ο συγκεκριμένος δείκτης για τη βιβλιοθήκη του Τμήματος Λαϊκής και Παραδοσιακής Μουσικής του ΤΕΙ Ηπείρου παρουσιάζει την τελευταία τετραετία αξιοσημείωτη αύξηση. Αξίζει επίσης να σημειωθεί πως η βιβλιοθήκη του Τμήματος Μουσικών Σπουδών στο ΑΠΘ εξυπηρετεί και περίπου τριάντα εγγεγραμμένους εξωτερικούς χρήστες, ενώ ταυτόχρονα δίνεται η δυνατότητα πρόσβασης εντός τη βιβλιοθήκης σε ολόκληρη τη μουσική κοινότητα της Θεσσαλονίκης.

Βιβλιοθήκη /Έτος	Συνολικός πληθυσμός του Τμήματος που εξυπηρετεί η βιβλιοθήκη				Συνολικός αριθμός ενεργών εγγεγραμμένων χρηστών - μελών της ακαδημαϊκής κοινότητας της βιβλιοθήκης			
	2010	2011	2012	2013	2010	2011	2012	2013
ΤΜΣ ΕΚΠΑ	966	862	814	800	400	450	225	243
ΤΜΣ ΑΠΘ	350	350	350	350	350	350	350	350
ΤΜΣ ΙΠ	743	743	700	750	550	550	500	550
ΤΜΕΤ ΠΑΜΑΚ	343	296	296	296	195	195	195	195
ΤΛΠΜ ΤΕΙ Ηπείρου	950	1.250	1.300	1400	550	940	950	1050
ΤΤΗΜΟ ΤΕΙ Ιονίων Νήσων	Δεν διατίθενται στοιχεία			550	Δεν διατίθενται στοιχεία			190
ΤΜΤΑ ΤΕΙ Κρήτης	Δεν διατίθενται στοιχεία			1000	Δεν διατίθενται στοιχεία			350

Πίνακας 2: Χρήστες

Προσωπικό

Όσον αφορά στη στελέχωση των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών μουσικής, σύμφωνα με τα στοιχεία που παρατίθενται στον πίνακα 3 την τελευταία τετραετία σημειώνεται σημαντικότερη μείωση στον αριθμό του επικουρικού προσωπικού που υπηρετεί σε

αυτές. Ειδικότερα, παρατηρείται πως ο αριθμός των επιστημόνων της πληροφόρησης που απασχολείται στις συγκεκριμένες βιβλιοθήκες είναι ο ελάχιστος δυνατός αφού κάθε ακαδημαϊκή βιβλιοθήκη μουσικής διαθέτει πλέον μόλις έναν και σε ορισμένες περιπτώσεις κανέναν βιβλιοθηκονόμο για τη λειτουργία της. Αυτό το γεγονός δημιουργεί σοβαρό πρόβλημα στη λειτουργία των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών μουσικής, καθώς θεωρείται αδύνατο ένας βιβλιοθηκονόμος από μόνος του να εκτελέσει όλες τις διοικητικές και βιβλιοθηκονομικές εργασίες που προβλέπονται για τη εύρυθμη λειτουργία κάθε βιβλιοθήκης, χωρίς να έχει την υποστήριξη από επιπλέον μόνιμο ή επικουρικό προσωπικό (McCleskey, 2003). Σημειώνεται πως τα προαναφερθέντα δεν αφορούν τη μουσική συλλογή της βιβλιοθήκης του Τμήματος Μουσικής Επιστήμης και Τέχνης του ΠΑΜΑΚ, καθώς αυτή αποτελεί τμήμα της κεντρικής βιβλιοθήκης του πανεπιστημίου και η οποία είναι στελεχωμένη επαρκώς.

Βιβλιοθήκη/ Έτος	Προσωπικό βιβλιοθήκης Μόνιμο-Επικουρικό				Αριθμός βιβλιοθηκονόμων			
	2010	2011	2012	2013	2010	2011	2012	2013
ΤΜΣ ΕΚΠΑ	5	2	2	2	1	1	1	1
ΤΜΣ ΑΠΘ	4	3	2	1	2	2	1	1
ΤΜΣ ΙΠ	3	3	3	1	2	2	2	1
ΤΜΕΤ ΠΑΜΑΚ	25	25	24	24	23	23	23	23
ΤΛΠΜ ΤΕΙ Ηπείρου	3	3	3	3	2	2	2	2
ΤΤΗΜΟ ΤΕΙ Ιονίων Νήσων	Δεν διατίθενται στοιχεία			1	Δεν διατίθενται στοιχεία			0
ΤΜΤΑ ΤΕΙ Κρήτης	1	1	1	1	1	1	1	1

Πίνακας 3: Προσωπικό

Οικονομικά στοιχεία

Ακολουθως στον πίνακα 4, παρατίθενται ορισμένα οικονομικά στοιχεία σχετικά με τις λειτουργικές δαπάνες, το κόστος πρόσκτησης έντυπων και ηλεκτρονικών πηγών πληροφόρησης των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών μουσικής και τη συνολική χρηματοδότηση αυτών. Σύμφωνα με αυτά, την τελευταία τετραετία παρατηρείται σημαντική μείωση στο ύψος της συνολικής τους χρηματοδότησης. Χαρακτηριστικά, αξίζει να αναφερθεί το παράδειγμα της βιβλιοθήκης του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του ΙΠ στην οποία το ποσό της συνολικής χρηματοδότησης το 2010 ήταν της τάξεως των είκοσι πέντε χιλιάδων και εξακοσίων ευρώ, ενώ το 2012 το ποσό αυτό έφτασε να είναι της τάξης των πέντε χιλιάδων και εξακοσίων ευρώ σημειώνοντας πολύ μεγάλη μείωση σε διάστημα δυο μόλις ετών. Το ίδιο παρατηρείται και στην περίπτωση της συνολικής χρηματοδότησης της βιβλιοθήκης του Πανεπιστημίου Μακεδονίας η οποία έχει μειωθεί την τελευταία τριετία σε πολύ μεγάλο βαθμό. Σημειώνεται επίσης πως το ύψος της συνολικής χρηματοδότησης της βιβλιοθήκης του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του ΕΚΠΑ, την τελευταία τριετία δεν ξεπερνά τα χίλια ευρώ και το αντίστοιχο ποσό για τη βιβλιοθήκη του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του ΑΠΘ είναι μηδενικό. Αυτά τα γεγονότα, έχουν αντίκτυπο τόσο στην ευρύτερη λειτουργία των βιβλιοθηκών, όσο και στις παρεχόμενες από αυτές προς τα μέλη της εκάστοτε ακαδημαϊκής κοινότητας πληροφοριακές υπηρεσίες. Αυτό συμβαίνει διότι παράλληλα με τη μειωμένη

χρηματοδότηση, οι βιβλιοθήκες είναι αναγκασμένες εκ των πραγμάτων να προβαίνουν σε γενναίες περικοπές των λειτουργικών δαπανών τους (Guarria and Wang, 2011). Παρόλα αυτά, σημειώνεται πως το συνολικό κόστος πρόσκτησης των ηλεκτρονικών και των έντυπων πηγών πληροφόρησης σε αυτές τις βιβλιοθήκες δεν έχει μεταβληθεί σημαντικά αυτά τα χρόνια, πράγμα που δείχνει πως παρά τη μείωση της χρηματοδότησης γίνεται προσπάθεια να διατηρηθεί το υψηλό επίπεδο των πληροφοριακών υπηρεσιών το ίδιο με τα προηγούμενα χρόνια.

Βιβλιοθήκη/ Έτος	Συνολικές λειτουργικές δαπάνες βιβλιοθήκης				Συνολικό κόστος πρόσκτησης ηλεκτρονικών & έντυπων πηγών πληροφόρησης				Συνολική χρηματοδότηση βιβλιοθήκης			
	2010	2011	2012	2013	2010	2011	2012	2013	2010	2011	2012	2013
ΤΜΣ ΕΚΠΑ	600	570	1.000	---	18. 326	9.445	13.000	---	600	600	1.000	---
ΤΜΣ ΑΠΘ	0	0	0	1000	δια της Κεντρικής Βιβλιοθήκης				0	0	0	1000
ΤΜΣ ΙΠ	20. 000	9.20 0	5.600	---	5.600	5.600	5.600	---	25. 600	14. 800	5.600	---
ΤΜΕΤ ΠΑΜΑΚ	Δεν διατίθενται στοιχεία				686. 042	734. 673	245.000	---	686. 042	734. 673	245. 000	---
ΤΛΠΜ ΤΕΙ Ηπείρου	9.500	11. 500	9.500	10. 600	16. 000	17. 500	1.500	2.000	22. 000	29. 500	20. 500	17. 400
ΤΤΗΜΟ ΤΕΙ Ιονίων Νήσων	Δεν διατίθενται στοιχεία											
ΤΜΤΑ ΤΕΙ Κρήτης	Δεν διατίθενται στοιχεία											

Πίνακας 4: Οικονομικά στοιχεία

Συλλογή

Η σημαντική μείωση στην χρηματοδότηση των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών μουσικής δεν θα μπορούσε να μην έχει άμεση επιρροή και επίπτωση στο μέγεθος τόσο των έντυπων, όσο και των ηλεκτρονικών συλλογών τους. Σύμφωνα με τα στοιχεία του πίνακα 5, την τελευταία τετραετία παρατηρείται μια πολύ μικρή αύξηση στο μέγεθος των έντυπων συλλογών των βιβλιοθηκών μουσικής των ακαδημαϊκών ιδρυμάτων της χώρας μας, καθώς υπάρχει φθίνουσα πορεία στο μέγεθος του αριθμού των μονογραφιών που εισέρχονται κάθε έτος σε αυτές. Αυτό είναι ιδιαίτερα έντονο στην περίπτωση της βιβλιοθήκης του Τμήματος Μουσικών σπουδών του ΙΠ αφού όπως φαίνεται στον παρακάτω πίνακα, ο αριθμός των μονογραφιών που εισήλθαν την τελευταία τριετία σημειώνει κατακόρυφη πτώση καθώς από οκτακόσιες ογδόντα οκτώ μονογραφίες το 2010, εισήλθαν μόλις εκατόν οδόντα μια το 2011. Επίσης, χρόνο με το χρόνο σημειώνεται μείωση στον αριθμό των τρεχουσών έντυπων συνδρομών σε τίτλους περιοδικών. Χαρακτηριστικά είναι τα παραδείγματα των βιβλιοθηκών Τμήματος Λαϊκής και Παραδοσιακής Μουσικής του ΤΕΙ Ηπείρου και του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του ΑΠΘ. Στην πρώτη περίπτωση, ο αριθμός των τρεχουσών έντυπων συνδρομών σε τίτλους περιοδικών μηδενίστηκε την τελευταία διετία και στη δεύτερη περίπτωση, ενώ το 2010 η βιβλιοθήκη αριθμούσε εξήντα πέντε τρέχουσες έντυπες συνδρομές σε τίτλους

περιοδικών, σήμερα αριθμεί μόνο δέκα, αποτέλεσμα και αυτό της πολύ περιορισμένης χρηματοδότησης λόγω της δημοσιονομικής κρίσης.

Βιβλιοθήκη/Έτος	Μέγεθος έντυπης συλλογής της βιβλιοθήκης				Αριθμός τρεχουσών έντυπων συνδρομών σε τίτλους περιοδικών			
	2010	2011	2012	2013	2010	2011	2012	2013
ΤΜΣ ΕΚΠΑ	13.336	13.996	14.331	14.651	27	20	20	20
ΤΜΣ ΑΠΘ	13.753	13.753	13.753	13.882	65	50	50	10
ΤΜΣ ΙΠ	22.713	23.376	23.558	---	70	65	60	---
ΤΜΕΤ ΠΑΜΑΚ	119.008	129.862	135.082	---	16	16	16	---
ΤΛΠΜ ΤΕΙ Ηπείρου	2.700	4.200	4.500	5.850	17	17	0	0
ΤΤΗΜΟ ΤΕΙ Ιονίων Νήσων	Δεν διατίθενται στοιχεία			3.455	Δεν διατίθενται στοιχεία			
ΤΜΤΑ ΤΕΙ Κρήτης	500	650	700	700	8	9	7	7

Βιβλιοθήκη/Έτος	Αριθμός συνδρομών ηλεκτρονικών περιοδικών				Μονογραφίες που εισήλθαν σε ένα έτος			
	2010	2011	2012	2013	2010	2011	2012	2013
ΤΜΣ ΕΚΠΑ	Πρόσβαση μέσω HEAL-LINK ή μέσω κεντρικών συνδρομών από το Ακαδημαϊκό Ίδρυμα				500	571	335	320
ΤΜΣ ΑΠΘ					0	0	0	130
ΤΜΣ ΙΠ					888	662	181	---
ΤΜΕΤ ΠΑΜΑΚ					195	0	20	---
ΤΛΠΜ ΤΕΙ Ηπείρου					90	1.550	300	1.500
ΤΤΗΜΟ ΤΕΙ Ιονίων Νήσων					Δεν διατίθενται στοιχεία			
ΤΜΤΑ ΤΕΙ Κρήτης					-	120	15	-

Πίνακας 5 (δύο μέρη): Συλλογή

Ώρες εβδομαδιαίας λειτουργίας

Όπως σημειώθηκε σε προηγούμενη παράγραφο, οι βιβλιοθήκες μουσικής των ακαδημαϊκών ιδρυμάτων της χώρας μας λόγω της δημοσιονομικής κρίσης των τελευταίων ετών είναι στελεχωμένες με το ελάχιστο δυνατό προσωπικό. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα το ωράριο λειτουργίας των συγκεκριμένων βιβλιοθηκών να έχει περιοριστεί αρκετά ειδικότερα την τελευταία διετία. Συγκεκριμένα, σύμφωνα με τα στοιχεία που παρατίθενται στον πίνακα 6, παρατηρείται πως η μείωση στο προσωπικό των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών μουσικής έχει επηρεάσει ιδιαίτερα τη λειτουργία των βιβλιοθηκών των Τμημάτων Μουσικών σπουδών του ΕΚΠΑ και του ΙΠ, καθώς έχουν μειωθεί σημαντικά οι ώρες της εβδομαδιαίας λειτουργίας τους περιορίζοντας έτσι σε μεγάλο βαθμό τη δυνατότητα συνεχούς πρόσβασης στους χώρους της βιβλιοθήκης στους ενεργούς χρήστες - μέλη της ακαδημαϊκής κοινότητας που εξυπηρετούν.

Βιβλιοθήκη/Έτος	Ώρες εβδομαδιαίας λειτουργίας βιβλιοθήκης			
	2010	2011	2012	2013
ΤΜΣ ΕΚΠΑ	45	9	9	9
ΤΜΣ ΑΠΘ	45	45	45	30
ΤΜΣ ΙΠ	70	70	70	35
ΤΜΕΤ ΠΑΜΑΚ	62	62	62	62
ΤΛΠΜ ΤΕΙ Ηπείρου	60	60	60	60
ΤΤΗΜΟ ΤΕΙ Ιονίων Νήσων	Δεν διατίθενται στοιχεία			40
ΤΜΤΑ ΤΕΙ Κρήτης	20	30	30	30

Πίνακας 6. Ώρες εβδομαδιαίας λειτουργίας

Εκπαίδευση χρηστών

Σύμφωνα με την έρευνα, ο μόνος τομέας που δείχνει να μην έχει επηρεαστεί καθόλου από τις επιπτώσεις της δημοσιονομικής κρίσης στις ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες μουσικής, είναι αυτός της πληροφοριακής εκπαίδευσης των χρηστών. Όπως φαίνεται στον πίνακα 7, ο αριθμός των χρηστών - μελών της εκάστοτε ακαδημαϊκής κοινότητας που παρακολουθούν τις εκπαιδευτικές δραστηριότητες που οργανώνονται από τις ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες μουσικής την τελευταία τετραετία παραμένει σταθερός, σημειώνοντας μάλιστα και μικρή άνοδο όσον αφορά το Τμήμα Μουσικών Σπουδών του Ιονίου Πανεπιστημίου.

Βιβλιοθήκη/Έτος	Αριθμός χρηστών που παρακολούθησαν εκπαιδευτικές δραστηριότητες της βιβλιοθήκης			
	2010	2011	2012	2013
ΤΜΣ ΕΚΠΑ	Δεν πραγματοποιήθηκαν εκπαιδευτικές δραστηριότητες			
ΤΜΣ ΑΠΘ	+100	+100	+100	+100
ΤΜΣ ΙΠ	100	100	100	135
ΤΜΕΤ ΠΑΜΑΚ	19	22	20	---
ΤΛΠΜ ΤΕΙ Ηπείρου	150	270	350	300
ΤΤΗΜΟ ΤΕΙ Ιονίων Νήσων	Δεν διατίθενται στοιχεία			---
ΤΜΤΑ ΤΕΙ Κρήτης	+40	+40	+40	+40

Πίνακας 7. Εκπαίδευση χρηστών

Η κατάσταση στις ελληνικές ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες μουσικής υπό το πρίσμα της δημοσιονομικής κρίσης

Ακολούθως, αναπτύσσονται οι απόψεις των υπευθύνων λειτουργίας των ελληνικών ακαδημαϊκών μουσικής οι οποίοι ανταποκρινόμενοι στα ερωτήματα που τους τέθηκαν, προσδιορίζουν πολύ εύστοχα τη γενικότερη κατάσταση που επικρατεί στους χώρους εργασίας τους εν μέσω της οικονομικής ύφεσης που διανύει η χώρα μας τα τελευταία χρόνια. Σύμφωνα με τις απαντήσεις οι οποίες δόθηκαν, σημειώνεται πως η

δημοσιονομική κρίση δεν έχει αυξήσει καθόλου το ενδιαφέρον και την ενεργή συμμετοχή των χρηστών – μελών της εκάστοτε ακαδημαϊκής κοινότητας στη βιβλιοθήκη μουσικής. Αντιθέτως, παρατηρείται χρόνο με το χρόνο μικρότερη προσέλευση των χρηστών σε αυτές. Αυτό συμβαίνει διότι πλέον ένα μεγάλο μέρος των φοιτητών αποδεχόμενοι την όλη οικονομική κατάσταση ως μη αναστρέψιμη και αδυνατώντας να ανταποκριθούν στο αυξημένο κόστος διαβίωσης μακριά από τον τόπο της μόνιμης κατοικίας τους, αποφασίζουν να μην παρακολουθήσουν το πρόγραμμα σπουδών της σχολής τους (Kostagiolas et al., 2013).

Η ευρύτερη λειτουργία των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών μουσικής έχει επηρεαστεί άμεσα από τη δημοσιονομική κρίση καθώς σύμφωνα με τις απόψεις των υπευθύνων λειτουργίας αυτών, τα τελευταία χρόνια έχουν πραγματοποιηθεί σημαντικές υπηρεσιακές μεταβολές όσον αφορά στο προσωπικό σχεδόν σε όλες τις βιβλιοθήκες, πλην αυτής του Πανεπιστημίου Μακεδονίας. Ειδικότερα, λόγω της μείωσης του αριθμού του μόνιμου και του επικουρικού προσωπικού στο ελάχιστο, έχουν δημιουργηθεί σοβαρά προβλήματα όσον αφορά στο ωράριο λειτουργίας των βιβλιοθηκών, στην επαρκή εξυπηρέτηση της ακαδημαϊκής κοινότητας, στην παροχή ποιοτικών υπηρεσιών πληροφόρησης, ακόμα και στην σωστή υλοποίηση του ετήσιου προγραμματισμού τους (Kostagiolas et al., 2011).

Επιπλέον, ένας άλλος παράγοντας που επηρεάζει αρνητικά και δυσχεραίνει σε μεγάλο βαθμό τη λειτουργία των ελληνικών ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών μουσικής σύμφωνα με την άποψη των υπευθύνων λειτουργίας αυτών, είναι η συνεχής μείωση στη συνολική χρηματοδότησή τους. Το ποσοστό της χρηματοδότησης των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών μουσικής είναι πολύ μικρό, αφορά κυρίως την αγορά αναλώσιμου υλικού και σε καμία περίπτωση δεν επαρκεί για την κάλυψη των λειτουργικών δαπανών τους. Ως εκ τούτου, διατίθενται πολύ λίγα χρήματα για την ανάπτυξη των συλλογών και οι παραγγελίες έντυπου και ηλεκτρονικού υλικού έχουν περιοριστεί στο ελάχιστο. Η μη επαρκής χρηματοδότηση των συγκεκριμένων βιβλιοθηκών επιδεινώνει εκτός των άλλων και ορισμένα ήδη υπάρχοντα προβλήματα όσον αφορά στην κατάσταση των χώρων που στεγάζονται οι συλλογές, καθώς δεν υπάρχει η δυνατότητα συντήρησης και αποκατάστασης των όποιων φθορών προκύπτουν τόσο στον κτηριακό, όσο και στον πληροφοριακό εξοπλισμό, τις συλλογές και η πιθανότητα αλλοίωσης ή ακόμα και καταστροφής ενός μέρους του ευαίσθητου μουσικού πληροφοριακού υλικού θεωρείται αυξημένη (Guarría & Wang, 2011). Αξίζει να σημειωθεί η περίπτωση της βιβλιοθήκης του Τμήματος Μουσικών Σπουδών του ΑΠΘ στην οποία δεν υπάρχει καθόλου χρηματοδότηση τα τελευταία τρία με τέσσερα χρόνια.

Προοπτικές συνεργασίας μεταξύ των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών μουσικής καθώς και άλλων φορέων στον ελληνικό χώρο

Ιδιαίτερης σημασίας θεωρούνται οι απόψεις των υπευθύνων των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών μουσικής σχετικά με την διαμόρφωση ενός πλαισίου συνεργασίας μεταξύ των εν λόγω βιβλιοθηκών, όπως επίσης και με άλλους φορείς στον ελληνικό χώρο οι οποίοι δραστηριοποιούνται στο χώρο της μουσικής (Maskell, 2009). Ειδικότερα, όσον αφορά στην ανάπτυξη και την υλοποίηση μιας πρότασης σχετικά με τη σύμπραξη μεταξύ των βιβλιοθηκών μουσικής στην ανώτατη εκπαίδευση στη χώρα μας, όλοι ανεξαιρέτως οι υπεύθυνοι λειτουργίας των συγκεκριμένων βιβλιοθηκών θεωρούν ότι μία τέτοια συνεργασία θα ήταν χρήσιμη και βιώσιμη αρκεί να οργανωθεί σωστά και να υπάρχει συμμετοχή από όλες τις μουσικές ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες, γνωρίζοντας ότι αυτό αποτελεί ίσως το μοναδικό τρόπο αντίδρασης στις συνεχείς περικοπές τόσο των ανθρώπινων, όσο και των υλικών τους πόρων λόγω της δημοσιονομικής κρίσης. Είναι

σημαντικό να σημειωθεί πως ήδη από το προηγούμενο έτος έχει κατατεθεί από την πλευρά της μουσικής βιβλιοθήκης Ιονίου Πανεπιστημίου πρόταση για τη δημιουργία ενός συνεργατικού μοντέλου μεταξύ των ελληνικών ακαδημαϊκών μουσικών βιβλιοθηκών, θεωρώντας πως μια τέτοια σύμπραξη μόνο θετικά αποτελέσματα μπορεί να έχει, ανεξαρτήτως πόσο πολύ ή λίγο βιώσιμη είναι.

Επίσης, στα πλαίσια της ενίσχυσης του κοινωνικού ρόλου των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών μουσικής και σχετικά με την αναγκαιότητα κοινωνικής στήριξης από την πλευρά τους ορισμένων μουσικών επαγγελματιών κοινοτήτων όπως αυτής των μουσικών δημιουργών, κ.α., στο σύνολό τους οι υπεύθυνοι λειτουργίας αυτών θεωρούν πως μια βιβλιοθήκη και μάλιστα μουσική πρέπει να είναι ανοιχτή στο κοινό, παρέχοντας υποστήριξη σε όλους τους κλάδους που ασχολούνται με τη μουσική, επιτελώντας τον εξαιρετικής σημασίας ρόλο της που δεν είναι άλλος από την παροχή και τη διάδοση των πληροφοριών μουσικής (Gibson et al., 2006). Συνεπώς, σύμφωνα με την άποψή τους θα μπορούσαν οι βιβλιοθήκες να στηρίξουν τους μουσικούς δημιουργούς ή άλλες επαγγελματικές ομάδες που σχετίζονται με την μουσική, αρκεί να έχουν οριστεί από πριν συγκεκριμένα πλαίσια, υποχρεώσεις και δικαιώματα από τους εμπλεκόμενους τα οποία προϋποθέτουν να μην υπάρχει καμία οικονομική επιβάρυνση για τις βιβλιοθήκες.

Ως εκ τούτου, στα πλαίσια της επαρκούς και έγκυρης υποστήριξης της μουσικής επιστήμης όπως και της διεύρυνσης της πρόσβασης σε περισσότερες πληροφοριακές πηγές, μια ενδεχόμενη σύνδεση μεταξύ των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών μουσικής και ορισμένων φορέων μουσικής πληροφόρησης, λόγου χάρη με την Ένωση Ελλήνων Μουσουργών, το Ινστιτούτο Έρευνας Μουσικής και Ακουστικής, τη Μεγάλη Μουσική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος «Λίλιαν Βουδούρη», κ.α., αντιμετωπίζεται σε πρώτη φάση θετικά από τους υπευθύνους λειτουργίας αυτών. Αυτή την περίοδο της οικονομικής ύφεσης, θεωρείται πως η διασύνδεση μεταξύ των φορέων πνευματικής παραγωγής, είναι κάτι αναμφισβήτητο αναγκαίο και χρήσιμο και μόνο οφέλη μπορεί να έχει για όλους τους εμπλεκόμενους, φορείς και τους χρήστες εφόσον πραγματοποιηθεί (Kostagiolas et al., 2011). Βέβαια, αποτελεί κοινή άποψη όλων των υπευθύνων των βιβλιοθηκών πως όποια τέτοια σκέψη συνεργασίας βρίσκεται σε πολύ πρώιμο στάδιο και για να προχωρήσει χρειάζεται πρώτα να ωριμάσει ως ιδέα και ύστερα να διαμορφωθεί το πλαίσιο πάνω στο οποίο θα στηριχτεί προκειμένου να έχει επιτυχία.

Συζήτηση

Η περίοδος της διεθνούς οικονομικής ύφεσης των τελευταίων ετών στην οποία μεταξύ των υπολοίπων κρατών βρίσκεται και η χώρα μας, έχει αναδείξει τις αυξημένες και χρόνιες αδυναμίες της ελληνικής οικονομίας οι οποίες δεν είναι άλλες από αυτές της χαμηλής ανταγωνιστικότητας και του υπέρογκου δημοσίου χρέους, προκαλώντας σοβαρές επιπτώσεις σε όλους τους τομείς της ζωής της ελληνικής κοινωνίας (Fallon, and Lucas, 2002). Ένας από αυτούς είναι και ο τομέας της ακαδημαϊκής εκπαίδευσης στο σύνολό της. Ειδικότερα όσον αφορά στη μουσική εκπαίδευση σε ακαδημαϊκό επίπεδο, σημειώνεται ότι και αυτή δεν θα μπορούσε να μείνει ανεπηρέαστη από το μοντέλο της δημοσιονομικής προσαρμογής που εφαρμόζεται την τελευταία τριετία στη χώρα μας. Οι οικονομικοί πόροι των ακαδημαϊκών ιδρυμάτων μουσικής στον ελληνικό χώρο είναι πλέον εξαιρετικά περιορισμένοι και η ανάγκη ορθής κατανομής των όποιων πόρων διατίθενται θεωρείται ακόμη πιο επιτακτική αυτή την περίοδο. Μια κατανομή, η οποία έχει σαφώς ως στόχο την διατήρηση της όσο το δυνατόν ομαλής λειτουργίας των ακαδημαϊκών ιδρυμάτων, του υψηλού επιπέδου παροχής μουσικής εκπαίδευσης με την

ταυτόχρονη ενίσχυση και την υποστήριξη της ερευνητικής διαδικασίας (Kostagiolas et al., 2013).

Σε αυτή την κατεύθυνση, θεωρείται ουσιαστική η συμβολή των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών οι οποίες όμως και αυτές από την πλευρά τους αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα λειτουργίας λόγω της δημοσιονομικής κρίσης που επικρατεί. Η ελάχιστη χρηματοδότησή τους από την πλευρά των πανεπιστημίων σε συνδυασμό με τη συνεχόμενη μείωση του προσωπικού τους, δημιουργούν μια προβληματική κατάσταση που καλούνται να αντιμετωπίσουν άμεσα και σε ένα μη ευνοϊκό περιβάλλον (Harper and Corral, 2011). Ειδικότερα, σημειώνεται πως ορισμένα φαινόμενα όπως αυτά της ελάττωσης του ενδιαφέροντος από την πλευρά των χρηστών – μελών των βιβλιοθηκών, της μείωσης του ωραρίου λειτουργίας τους στο ελάχιστο δυνατό, της αντιμετώπισης δυσκολιών στην επαρκή εξυπηρέτηση της ακαδημαϊκής κοινότητας και στην παροχή ποιοτικών υπηρεσιών πληροφόρησης προς αυτή, της ελάχιστης δυνατότητας συντήρησης του τεχνολογικού εξοπλισμού καθώς και του ευαίσθητου μουσικού πληροφοριακού υλικού, κ.α., κάνουν όλο και πιο έντονη την εμφάνισή τους τον τελευταίο καιρό στο χώρο των ελληνικών ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών μουσικής και οφείλουν να αποτελέσουν αντικείμενο μελέτης προκειμένου να αντιμετωπιστούν με επιτυχία.

Ως εκ τούτου, οι ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες μουσικής στην προσπάθειά τους να ανταπεξέλθουν στη δύσκολη αυτή περίοδο δεν πρέπει να αντιμετωπίζουν την οικονομική ύφεση μόνον ως απειλή, αλλά και ως μια ευκαιρία αναδιάρθρωσης και εξέλιξης του ευρύτερου πλαισίου λειτουργίας τους, συνδράμοντας παράλληλα και αυτές από την πλευρά τους στην προσπάθεια της κοινωνίας να εξέλθει από την κρίση (Pritchard, 2009). Αυτό είναι δυνατό να επιτευχθεί με τη σύνδεση, την ανάπτυξη ενός συνεργατικού μοντέλου τόσο μεταξύ των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών μουσικής, όσο και μεταξύ αυτών και ορισμένων φορέων μουσικής πληροφόρησης που δραστηριοποιούνται στον ελληνικό χώρο και αντιμετωπίζουν και αυτοί από την πλευρά τους σημαντικά προβλήματα λόγω της δημοσιονομικής κρίσης. Επιπροσθέτως, θεωρείται αναγκαία αυτή την περίοδο από την πλευρά των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών μουσικής η ανάπτυξη δράσεων κοινωνικής στήριξης ορισμένων επαγγελματικών κοινοτήτων που δραστηριοποιούνται στο χώρο της μουσικής όπως για παράδειγμα αυτής των ελλήνων μουσικών δημιουργών, των μουσικών εκτελεστών, κ.α., των οποίων οι ανάγκες για πρόσβαση στη μουσική πληροφόρηση είναι μεγάλες.

Προτάσεις για εξωστρέφεια

Ένα από τα ερευνητικά αντικείμενα της μελέτης αυτής, αποτελεί η ανάπτυξη πρότασης σχετικά με τη διαμόρφωση ενός πλαισίου συνεργασίας – σύμπραξης μεταξύ των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών μουσικής σε εθνικό επίπεδο. Η εν λόγω πρόταση απορρέει από την αυξημένη ανάγκη και την προσπάθεια των συγκεκριμένων βιβλιοθηκών να ανταπεξέλθουν όσο το δυνατό πιο ικανοποιητικά στις εξαιρετικά δύσκολες συνθήκες που επικρατούν λόγω της μεγάλης δημοσιονομικής κρίσης που επικρατεί στη χώρα μας, ενισχύοντας ταυτόχρονα τον εκπαιδευτικό, τον επιστημονικό, τον πολιτισμικό και ιδιαίτερος τον κοινωνικό τους ρόλο. Ειδικότερα, η προοπτική σύμπραξης μεταξύ των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών μουσικής έχει ως στόχο τη διαμόρφωση ενιαίας πολιτικής μεταξύ αυτών όσον αφορά στην απόκτηση των πληροφοριακών πόρων και στην ανάπτυξη συμφωνιών κατανομής τους, στην περιγραφική και θεματική καταλογογράφηση του μουσικού υλικού, στην κατασκευή και συντήρηση τεχνικών υποδομών, στη θέσπιση ακαδημαϊκών αποθετηρίων και στην παροχή υπηρεσιών μουσικής πληροφόρησης στις αντίστοιχες ακαδημαϊκές κοινότητες με την ψηφιοποίηση

του υλικού και την παροχή πρόσβασης μέσω κοινής ηλεκτρονικής πύλης (Ζάχος, 1998). Το ουσιαστικότερο όμως πλεονέκτημα μιας τέτοιου είδους συνεργασίας αποτελεί η σημαντική εξοικονόμηση που επιτυγχάνεται στα λειτουργικά τους έξοδα, καθώς η συμμετοχή τους σε ένα συνεργατικό σχήμα λειτουργίας, δίνει η δυνατότητα να χρησιμοποιούν από κοινού τους προϋπολογισμούς τους προκειμένου να αποκτηθούν περισσότεροι πληροφοριακοί πόροι, κυρίως ψηφιακοί, τους οποίους σε διαφορετική περίπτωση θα ήταν αναγκασμένες να προμηθευτούν κάθε μια από μόνη της, αξιοποιώντας με αυτόν τον τρόπο αποδοτικότερα τις ήδη μειωμένες χρηματοδοτήσεις τους (Rowse, 2003).

Δεδομένης της προσπάθειας των ελληνικών ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών μουσικής να ανασυγκροτηθούν και να συνδράμουν στην προσπάθεια της κοινωνίας να εξέλθει από την κρίση, θεωρείται αναγκαίο να ενισχυθεί σημαντικά ο κοινωνικός τους ρόλος και η προσφορά. Αυτό είναι δυνατό να επιτευχθεί με το «άνοιγμα» των υπηρεσιών τους προς το ευρύτερο κοινωνικό σύνολο, με την προσέλκυση νέων, είτε μεμονωμένων, είτε ομάδων χρηστών οι οποίοι ανήκουν σε διάφορες κοινότητες επαγγελματικές και μη, πέραν από την εκάστοτε ακαδημαϊκή κοινότητα (Τσιμπόγλου, 2002). Στην προκειμένη περίπτωση, η επαγγελματική κοινότητα η οποία θεωρείται απολύτως αναγκαίο να στηριχθεί από την προτεινόμενη σύμπραξη των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών μουσικής είναι οι μουσικοί δημιουργοί και συνθέτες λόγιας κυρίως μουσικής, μέλη της Ένωσης Ελλήνων Μουσουργών, οι οποίοι λόγω της δημοσιονομικής κρίσης αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα πρόσβασης σε βασικό πληροφοριακό υλικό μουσικής. Υλικό το οποίο περιλαμβάνει είτε παρτιτούρες, επιστημονικά κείμενα, περιοδικά, ηχητικά απόσπασμα, κ.α., είτε ένα σύνολο αυτών και τις περισσότερες φορές αποτελεί αντικείμενο της μελέτης τους. Ως εκ τούτου, θεωρείται πολύ σημαντική η διαμόρφωση ενός υποστηρικτικού πλαισίου σύνδεσης μεταξύ των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών μουσικής και της Ένωσης Ελλήνων Μουσουργών. Σύνδεση η οποία αφορά κυρίως την παροχή από την πλευρά των βιβλιοθηκών τόσο συμβατικών, όσο και ψηφιακών πληροφοριακών υπηρεσιών μουσικής προς τα μέλη αυτής, έχοντας σκοπό την στήριξη και την ενδυνάμωση της έρευνας, της πληροφοριακής υποδομής και εκπαίδευσης των ελλήνων μουσικών δημιουργών - συνθετών. Επιπλέον, με τη σύνδεση αυτή είναι δυνατή η παροχή επαρκούς υποστήριξης στις όποιες μελλοντικές προσπάθειες για τη διαμόρφωση υποδομών και υπηρεσιών μουσικής πληροφόρησης στο συγκεκριμένο πολιτισμικό φορέα (Τσιμπόγλου, 1998).

Στο πλαίσιο της ενίσχυσης τους κοινωνικού τους ρόλου εν μέσω της δημοσιονομικής κρίσης, οι ελληνικές ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες μουσικής ως πηγές πληροφόρησης, κέντρα μάθησης και διάχυσης της μουσικής γνώσης είναι δυνατό να αναπτύξουν έναν κύκλο από συνεργασίες με οργανισμούς (Οργανισμός Μεγάρου Μουσικής Αθηνών, κ.α.), ερευνητικούς φορείς (Ινστιτούτο Έρευνας Μουσικής και Ακουστικής, κ.α.), και μουσικά σύνολα (Κρατική Ορχήστρα Αθηνών, κ.α.) σε εθνικό επίπεδο, με σκοπό τη δημιουργία ενός ευρύτερου δικτύου για την υποστήριξη της μουσικής πληροφόρησης στον ελληνικό χώρο (Katsirikou, 2004). Ειδικότερα, πολύ σημαντική θεωρείται η διερεύνηση της δυνατότητας διαμόρφωσης ενός πλαισίου συνεργασίας μεταξύ των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών μουσικής και των υπολοίπων βιβλιοθηκών που διαθέτουν πλούσιες μουσικές συλλογές και λειτουργούν στον ελληνικό χώρο, ιδιαιτέρως δε με τη Μεγάλη Μουσική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος «Λίλιαν Βουδούρη» η οποία πρόκειται για τη μεγαλύτερη βιβλιοθήκη μουσικής σε εθνικό επίπεδο. Η εν δυνάμει ανάπτυξη όλων αυτών των συνεργασιών είναι δυνατόν να οδηγήσει την πρόσβαση στη μουσική πληροφόρηση σε νέα επίπεδα με τη διαμόρφωση ενός ενιαίου τοπίου μουσικής πληροφόρησης στη χώρα, αποτελώντας παράλληλα επένδυση για τον εθνικό μουσικό πολιτισμό και την κοινωνία.

Συμπεράσματα και προτάσεις για περαιτέρω έρευνα

Τα τελευταία χρόνια, η παγκόσμια κοινότητα βρίσκεται αντιμέτωπη με μια μεγάλη σε ένταση οικονομική κρίση η οποία έχει επεκταθεί σχεδόν σε όλα τα κράτη του κόσμου, μεταξύ αυτών και στην Ελλάδα. Ο αντίκτυπος αυτής της κρίσης σε όλους τους τομείς της κοινωνικοοικονομικής ζωής είναι τεράστιος καθώς στη χώρα μας δεν υπάρχουν αναπτυγμένα και επαρκή συστήματα κοινωνικής προστασίας, έτσι ώστε να αντιμετωπιστεί ο αυξημένος κίνδυνος που προκύπτει από την οικονομική και δημοσιονομική ύφεση (Kostagiolas et al., 2013). Σε αυτό το σημείο κρίνεται απαραίτητο να αναφερθεί η πρόσφατη απόφαση της πολιτείας (ΚΥΑ Αριθ. 135211/Β2/23-9-2013, ΦΕΚ Β 2384/24-9-2013) να τεθεί σε καθεστώς διαθεσιμότητας μεγάλος αριθμός διοικητικών υπαλλήλων των ακαδημαϊκών ιδρυμάτων της χώρας μεταξύ των οποίων και ενενήντα τέσσερις βιβλιοθηκονόμοι, θέτοντας με αυτόν τον τρόπο σε άμεσο κίνδυνο τη βιωσιμότητα του συνόλου των βιβλιοθηκών που λειτουργούν σε αυτά. Ειδικότερα, όσον αφορά στις ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες μουσικής οι συνέπειες της δημοσιονομικής κρίσης έχουν άμεση επίπτωση στη λειτουργία τους, έχοντας δημιουργηθεί στις περισσότερες από αυτές σημαντικά και σε ορισμένες περιπτώσεις αξιεπέραστα προβλήματα, θέτοντας σοβαρά στο κοντινό μέλλον ακόμα και το ζήτημα της επιβίωσής τους καθώς καλούνται λειτουργήσουν πλέον με το ελάχιστο δυνατό προσωπικό και με την ελάχιστη χρηματοδότηση.

Όσotόσο και παρά τις εξαιρετικά δύσκολες οικονομικά συνθήκες, οι ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες μουσικής είναι δυνατόν και πρέπει να προσπαθήσουν πολύ για να ανταπεξέλθουν απέναντι στη δημοσιονομική κρίση, βοηθώντας με τον τρόπο τους την ελληνική κοινωνία να επιβεβαιώσει τον ρόλο τους ως φορέων πληροφόρησης, κέντρων μάθησης και διάχυσης της μουσικής γνώσης και διασφαλίζοντας ταυτόχρονα την ύπαρξή τους. Για το λόγο αυτό, θεωρείται επιτακτική η ανάγκη για τη διαμόρφωση ενός στρατηγικού σχεδιασμού για το μέλλον ο οποίος θα περιλαμβάνει την ανάπτυξη και την προώθηση νέων, καινοτόμων και υψηλής ποιότητας υπηρεσιών μουσικής πληροφόρησης, εμπλουτίζοντας παράλληλα τις παλαιότερες με την αξιοποίηση και την ενσωμάτωση των νέων τεχνολογιών σε αυτές (Kostagiolas and Korkidi, 2008). Επιπροσθέτως, οι ακαδημαϊκές βιβλιοθήκες μουσικής στην προσπάθειά τους να ανταπεξέλθουν στην οικονομική ύφεση ενισχύοντας ταυτόχρονα και τον κοινωνικό τους ρόλο, είναι αναγκαίο να θέσουν ως επιπλέον στόχο την ανάπτυξη συνεργασιών με σκοπό την πλήρη αξιοποίηση των δυνατοτήτων τους, τόσο μεταξύ τους με την προοπτική σύμπραξης αυτών, όσο και εκτός της ακαδημαϊκής κοινότητας. Αυτό είναι δυνατό να επιτευχθεί με ορισμένες κοινότητες και κοινωνικούς φορείς επαγγελματικούς και μη, που έχουν ως αντικείμενο ενασχόλησής τους και δραστηριοποιούνται στο χώρο της μουσικής (Ένωση Ελλήνων Μουσουργών, Ινστιτούτο Έρευνας, Μουσικής και Ακουστικής, Μεγάλη Μουσική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος «Λίλιαν Βουδούρη, κ.α.), τα μέλη των οποίων έχουν ανάγκη για ποιοτικές υπηρεσίες μουσικής πληροφόρησης.

Μέσω της συγκεκριμένης μελέτης, παρουσιάστηκε η κατάσταση που επικρατεί τα τελευταία χρόνια όσον αφορά στην τυπολογία και στη λειτουργία των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών μουσικής όπως αυτές εμφανίζονται στον ελληνικό χώρο, ενώ παράλληλα διατυπώθηκαν και ορισμένες προτάσεις προκειμένου να ανταπεξέλθουν και να ενισχύσουν τον κοινωνικό τους ρόλο αυτή την περίοδο της δημοσιονομικής κρίσης. Στο άμεσο μέλλον, κρίνεται σκόπιμο να πραγματοποιηθούν ανάλογες μελέτες και σε άλλους οργανισμούς και φορείς που δραστηριοποιούνται στο χώρο της μουσικής σε εθνικό επίπεδο, έτσι ώστε να αποκτηθεί ξεκάθαρη και ευρεία εικόνα σχετικά με τον αντίκτυπο της οικονομικής κρίσης στο μουσικό γίγνεσθαι της χώρας μας και να εξεταστούν οι προοπτικές αντιμετώπισης και εξόδου από αυτή. Επίσης, μελλοντικό στόχο αποτελεί η διερεύνηση της δυνατότητας δημιουργίας ευρύτερων συνεργασιών μεταξύ των

προαναφερθέντων φορέων και οργανισμών με σκοπό την αλληλοτροφοδότηση της μουσικής πληροφόρησης, της εκπαίδευσης και των πολιτιστικών δράσεων σε ένα σύγχρονο πλαίσιο σύνδεσης με το κοινωνικοοικονομικό περιβάλλον της χώρας μας.

Βιβλιογραφία

- Bazillion, R. J. (2001), "Academic Libraries in the Digital Revolution", *Educause Quaterly*, Vol. 24, No. 1, pp. 51-55.
- Baldwin, C. (1997), "International Library Associations", *Library Trends*, Vol. 46, No. 2, pp. 392-410.
- Barrett, M. S. (2006), "'Creative collaboration': an 'eminence' study of teaching and learning in music composition", *Psychology of Music*, Vol. 34, No. 2, pp. 195-218.
- Bradley, C. J. and Coover, J. B. (2000), "The Genesis of a Music Library: Suny at Buffalo", *Notes*, Vol. 57, No. 1, pp. 21-45.
- Bryant, E. T. (1985), *Music Librarianship: A practical Guide*, Scarecrow Press, Metuchen, NJ.
- Christensen, B., Du Mont, M and Green, A. (2001), "Taking Note: Assessing the Performance of Reference Service in Academic Music Libraries: A Progress Report", *Notes*, Vol. 58, No. 1, pp. 39-54.
- Dunn, J. W., Byrd, D., Notes, M., Riley, J. and Scherle, R. (2006), "Variations2: Retrieving and using music in an Academic setting", *Communications of the ACM*, Vol. 49, No. 8, pp. 53-58.
- EEM (2013), "Ιστορικό της Ένωσης Ελλήνων Μουσουργών", Ένωση Ελλήνων Μουσουργών, Αθήνα, διαθέσιμο στο: http://music.ee.auth.gr/briefhistory_g.asp (τελευταία πρόσβαση: 02-10-2013).
- Fallon, P. R. and Lucas, E. B. (2002), "The Impact of Financial Crisis on Labor markets, Household Incomes and Poverty: A Review of Evidence", *The World Bank Research Observer*, Vol. 17, No. 1, pp. 21-45.
- Fourie, D. K. and Dowell, D. R. (2002), *Libraries in the Information Age: An Introduction and Career Exploration*, Libraries Unlimited, Greenwood Village, CO.
- Gibson, L. P., Hansen, A. and Pool, D. (2006), "You Can't Hurry Love: Patience, Perseverance, and a Positive Attitude Move a Music Library", *Notes*, Vol. 63, No. 1, pp. 13-42.
- Gottlieb, J. (1994), *Collection assessment in music libraries*, Music Library Association, Canton, Mass.
- Gracy, K. F. and Zeng, M. L. (2013), "Exploring methods to improve access to music resources by aligning library data with linked data: A report of methodologies and preliminary findings", *Journal of the American Society for Information Science and Technology*, Vol. 64, No. 10, pp. 2078-2099.
- Guarria, C. and Wang, Z. (2011), "The economic crisis and its effect on libraries", *New Library World*, Vol. 112, No. 5/6, pp. 199-214.
- Harper, R. and Corral, S. (2011), "Effects of the Economic Downturn on Academic Libraries in the UK: positions and projections in Mid-2009", *New Review of Academic Librarianship*, Vol. 17, No. 1, pp. 96-128.
- Hassen, M. (2001), "The early development of American music libraries serving academic departments of music", *Fontes Artis Musicae*, Vol. 48, No. 4, pp. 342-353.
- Hemlin, S. and Gustafsson, M. (1996), "Research production in the Arts and Humanities: a questionnaire study of factors influencing research performance", *Scientometrics*, Vol. 37, No. 3, pp. 417-432.
- Hunter, B. (2006), "A New Breed of Musicians: The Information-Seeking Needs and Behaviors of Composers of Electroacoustic Music", *Music Reference Services Quarterly*, Vol. 10, No. 1, pp. 1-15.

- Inkei, P. (2010), "The effects of the economic crisis on culture", in *proceedings of the Culture Watch Europe Conference "Culture and the Policies of Change" in Brussels, Belgium*, 6-7 September 2010, pp. 1-18.
- Κατσιρίκου, Α. (2001), *Σύγχρονες Τάσεις στην Οργάνωση & Διοίκηση των Βιβλιοθηκών*, Παπασωτηρίου, Αθήνα.
- Katsirikou, A. (2004), "Libraries future through co-operations", *Libraries and Information*, Vol. 17, pp. 19-21.
- KEM (2013), "Θεματικός κατάλογος της Ελληνικής μουσικής ζωής", Κέντρο Μουσικής Πληροφόρησης, Αθήνα, διαθέσιμο στο: <http://www.musicportal.gr/> (τελευταία πρόσβαση: 02-10-2013).
- Kostagiolas, P. and Korkidi, M. (2008), "Strategic planning for municipal libraries in Greece", *New Library World*, Vol. 109, No. 11/12, pp. 546-558.
- Kostagiolas, P., Banou, C. and Laskari, E. (2009), "Strategic planning and management for the Greek central libraries", *Library Management*, Vol. 30, No. 4/5, pp. 253-265.
- Kostagiolas, P., Margiola, M. and Avramidou, A. (2011), "A library management response model against the economic crisis. The case of public libraries in Greece", *Library Review*, Vol. 60, No. 6, pp. 486-500.
- Kostagiolas, P., Papadaki, E., Kanlis, G. and Papavlasopoulos, S. (2013), "Responding to Crises with Alliances: Evidence from an Academic Library Survey in Greece", *Advances in Librarianship*, Vol. 36, pp. 247-280.
- Κτενιαδάκη Α. (2008), "Το μάθημα της Μουσικής στην Ελληνική Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση σήμερα", *Φιλοσοφική Σχολή Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη*, σσ. 6-52, διαθέσιμο στο: <http://invenio.lib.auth.gr/record/112799/files/KTENIADAKH.pdf?version=1> (τελευταία πρόσβαση: 02-10-2013).
- Kuyper-Rushing, L. (2002), "Music Libraries: Centralization versus Decentralization", *College & Research Libraries*, Vol. 63, No. 2, pp. 139-149.
- Lee, J. H. and Downie, J. (2004), "Survey of Music Information Needs, Uses, and Seeking Behaviours: Preliminary Findings", in *proceedings of the 5th International Society for Music Information Retrieval (ISMIR) Conference in Barcelona, Spain*, 10-15 October 2004, pp. 441-446.
- Lee, J. H., Downie, J. and Cunningham, S. (2005), "Challenges in Cross-Cultural/Multilingual Music Information Seeking", in *proceedings of the 6th International Society for Music Information Retrieval (ISMIR) Conference in London, UK*, 11-15 September 2005, pp. 1-7.
- Lupton, M. and Bruce, C. S. (2010), "Craft, process and art: teaching and learning music composition in higher education", *British Journal of Music Education*, Vol. 27, No. 3, pp. 271-287.
- Luttmann, S. (2004), "Selection of Music Materials", *The Acquisitions Librarian*, Vol. 16, No. 31/32, pp. 11-25.
- Madden, K. (2010), "Cooperative collection management in music: past and present", *New Library World*, Vol. 111, No. 7/8, pp. 333-346.
- Maple, A., Christensen, B. and Abromeit, K. A. (1996), "Information literacy for undergraduate music students: a conceptual framework", *Notes*, Vol. 52, No. 3, pp. 744-753.
- Marley, J. L. (2002), "Education for music librarianship within the United States: Needs and opinions of recent graduates/ practitioners", *Fontes Artis Musicae*, Vol. 49, No. 3, pp. 139-173.
- Maskell, C. (2009), "Consortia activity in Academic Libraries: Anti-competitive or in the public good?", *Advances in Library Administration and Organization*, Volume 28, pp. 81-151.

- McClamroch, J., Byrd, J. J. and Sowell, S. L. (2001), "Strategic planning: politics, leadership, and learning", *The Journal of Academic Librarianship*, Vol. 27, No. 5, pp. 372-378.
- McCleskey, S. E. (2003), "Staffing standards and core competencies in academic art and architecture departmental libraries: A preliminary study", *Journal of library administration*, Vol. 39, No. 1, pp. 1-21.
- ΜΟΠΑΒ (2001), "Στατιστικά και Καθιερωμένοι Δείκτες αξιολόγησης Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών", Μονάδα Ολικής Ποιότητας Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, Ιωάννινα, διαθέσιμο στο: http://www.mopab.gr/publications/mopab_statistical_indicators.pdf (τελευταία πρόσβαση: 02-10-2013).
- Morris, J. (2008), "The New Academic Library and Student Services", *Journal of Access Services*, Vol. 5, No. 1/2, pp. 31-36.
- Mount, E. and Massoud, R. (1999), *Special Libraries and Information Centers: An Introductory Text*, Special Libraries Association, Washington, DC.
- Oates, J. (2004), "Music librarianship education: problems and solutions", *Music Reference Services Quarterly*, Vol. 8, No. 3, pp. 1-24.
- Osa, J. O. (2003), "The dual nature of staffing in the education library: management issues and solutions", *Education Libraries*, Vol. 26, No. 2, pp. 19-29.
- Rowse, M. (2003), "The consortium site license: A sustainable model", *Libri*, Vol. 53, No. 1, pp. 1-10.
- Pritchard, S. M. (2009), "Crises and Opportunities", *Library and the Academy*, Vol. 9, No. (4), pp. 437-440.
- Rubin, R. E. (2000), *Foundations of library and information science*, Neal-Schuman Publishers, New York, NY.
- ΣΕΑΒ (2013), "Υπηρεσίες του HEAL-Link", Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών, Αθήνα, διαθέσιμο στο: <http://heal-link.gr> (τελευταία πρόσβαση: 02-10-2013).
- Sugimoto, C. R. (2008), "Evaluating Reference Transactions in Academic Music Libraries", *Music Reference Services Quarterly*, Vol. 11, No. 1, pp. 1-32.
- Sullivan, P. (1976), "Library Associations", *Library Trends*, Vol. 25, No. 1, pp. 135-152.
- Townley, C. (2001), "Knowledge management and academic libraries", *College & Research Libraries*, Vol. 62, No. 1, pp. 44-55.
- Τσιμπόγλου, Φ. (1998), "Κοινοπραξίες Ελληνικών Βιβλιοθηκών. Το "αναγκαίο καλό" των ψηφιακών βιβλιοθηκών", στα *πρακτικά του 7^{ου} Πανελληνίου Συνεδρίου Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών*, Βόλος, Θεσσαλία, Ελλάδα, 4-6 Νοεμβρίου 1998, σσ. 1-12.
- Τσιμπόγλου, Φ. (2002), "Άνοιγμα της ακαδημαϊκής βιβλιοθήκης στην τοπική κοινωνία ή προετοιμασία ενόψει της κοινωνίας των πληροφοριών. Η περίπτωση της βιβλιοθήκης του πανεπιστημίου Κύπρου", στα *πρακτικά του 11^{ου} Πανελληνίου Συνεδρίου Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών*, Λάρισα, Θεσσαλία, Ελλάδα, 6-8 Νοεμβρίου 2002, σσ. 383-403.
- Walker, D. P. (2003), "Music in the Academic Library of Tomorrow", *Notes*, Vol. 59, No. 4, pp. 817-827.
- Wiggins, J. (2007), "Authentic Practice and Process in Music Teacher Education", *Music Educators Journal*, Vol. 93, No. 3, pp. 36-42.
- Ζάχος, Γ. (1998), "Κοινοπραξίες βιβλιοθηκών: Διεθνής εμπειρία και οι προοπτικές δημιουργίας μιας κοινοπραξίας των ελληνικών ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών", στα *πρακτικά του 7^{ου} Πανελληνίου Συνεδρίου Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών*, Βόλος, Θεσσαλία, Ελλάδα, 4-6 Νοεμβρίου 1998, σσ.175-185.

Παράρτημα

Ερωτηματολόγιο προς υπευθύνους ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών μουσικής

A' μέρος: Στατιστικά στοιχεία και δείκτες αξιολόγησης ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών μουσικής (2010-13)

Παρακαλούμε να συμπληρωθούν τα ακόλουθα στατιστικά στοιχεία και οι δείκτες αξιολόγησης των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών μουσικής για τα έτη 2010-13

1. Χρήστες:
  - α) Συνολικός πληθυσμός του Τμήματος που εξυπηρετεί η βιβλιοθήκη: ...
  - β) Συνολικός αριθμός ενεργών εγγεγραμμένων χρηστών - μελών της ακαδημαϊκής κοινότητας της βιβλιοθήκης: ...
2. Προσωπικό:
  - α) Προσωπικό βιβλιοθήκης: ...
  - β) Αριθμός βιβλιοθηκονόμων: ...
3. Οικονομικά:
  - α) Συνολικές λειτουργικές δαπάνες βιβλιοθήκης: ...
  - β) Συνολικό κόστος πρόσκτησης ηλεκτρονικών & έντυπων πηγών πληροφόρησης: ...
  - γ) Συνολική χρηματοδότηση βιβλιοθήκης: ...
4. Συλλογή:
  - α) Μέγεθος έντυπης συλλογής της βιβλιοθήκης: ...
  - β) Αριθμός τρεχουσών έντυπων συνδρομών σε τίτλους περιοδικών: ...
  - γ) Αριθμός συνδρομών ηλεκτρονικών περιοδικών: ...
  - δ) Μονογραφίες που εισήλθαν σε ένα έτος: ...
5. Λειτουργία: Ώρες εβδομαδιαίας λειτουργίας βιβλιοθήκης: ...
6. Εκπαίδευση χρηστών: Αριθμός χρηστών που παρακολούθησαν εκπαιδευτικές δραστηριότητες της βιβλιοθήκης: ...

B' μέρος: Συνεντεύξεις - ερωτήματα

Παρακαλούμε να απαντήσετε στα ακόλουθα ερωτήματα

B1. Σχετικά με την υπάρχουσα κατάσταση υπό το πρίσμα της δημοσιονομικής κρίσης:

1. Πιστεύετε πως η δημοσιονομική κρίση έχει αυξήσει το ενδιαφέρον και την ενεργή συμμετοχή των χρηστών – μελών της ακαδημαϊκής κοινότητας στη μουσική βιβλιοθήκη;
2. Έχουν πραγματοποιηθεί υπηρεσιακές μεταβολές όσον αφορά στο προσωπικό της βιβλιοθήκης μουσικής και πως έχει διαμορφωθεί η λειτουργία αυτής λόγω της δημοσιονομικής κρίσης που διανύουμε;
3. Η συνολική χρηματοδότηση της βιβλιοθήκης μουσικής στην παρούσα φάση επαρκεί για την κάλυψη των λειτουργικών δαπανών και ποιες ενέργειες γίνονται προκειμένου να εξασφαλιστούν επιπλέον οικονομικοί πόροι από εξωτερικούς παράγοντες;
4. Μπορείτε με λίγα λόγια να μας περιγράψετε το πλαίσιο λειτουργίας της μουσικής βιβλιοθήκης όπως έχει διαμορφωθεί υπό το πρίσμα της γενικότερης δημοσιονομικής κρίσης;

B2. Σχετικά με την ανάπτυξη πρότασης για τη σύμπραξη μεταξύ των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών μουσικής και τη αναγκαιότητα σύνδεσης αυτών με την Ένωση Ελλήνων Μουσουργών:

1. Πείτε μας την άποψή σας σχετικά με την πρόταση για σύμπραξη μεταξύ των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών μουσικής. Πιστεύετε πως θα είναι χρήσιμη, βιώσιμη και θα έχει τα αναμενόμενα αποτελέσματα στην περίοδο της δημοσιοοικονομικής κρίσης που διανύουμε;
2. Ποια είναι η γνώμη σας σχετικά με την αναγκαιότητα κοινωνική στήριξης από την πλευρά των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών μουσικής ορισμένων μουσικών επαγγελματιών κοινοτήτων, όπως αυτής των μουσικών δημιουργών;
3. Σε αυτό το πλαίσιο πιστεύετε πως θα ήταν εφικτή και αποτελεσματική η σύνδεση μεταξύ της σύμπραξης των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών μουσικής και της Ένωσης Ελλήνων Μουσουργών;
4. Πιστεύετε πως θα ήταν χρήσιμο μελλοντικά να υπάρξει η σύνδεση μεταξύ των ακαδημαϊκών βιβλιοθηκών μουσικής και άλλων φορέων μουσικής πληροφόρησης όπως η Μεγάλη Μουσική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος «Αίλιαν Βουδούρη», το Ινστιτούτο Έρευνας Μουσικής Ακουστικής, κ.α.;